

**LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-1099 1, 3, 11, 16,
17, 18, 19, 21, 22, 25, 26, 27, 29, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 38¹, 40, 53, 57 STRAIPSNIŲ IR
ĮSTATYMO PRIEDO PAKEITIMO, ĮSTATYMO PAPILDYMO 39¹ STRAIPSNIU IR
VIII SKYRIUMI ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo Nr. VIII-1099 1, 3, 11, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 25, 26, 27, 29, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 38¹, 40, 53, 57 straipsnių ir įstatymo priedo pakeitimo, įstatymo papildymo 39¹ straipsniu ir VIII skyriumi įstatymo projekto (toliau – Projektas) parengimą paskatino 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1, kuria siekiama įgalinti valstybių narių konkurencijos institucijas, kad jos būtų veiksmingesnės vykdymo užtikrintojos, ir kuria užtikrinamas tinkamas vidaus rinkos veikimas (OL 2019 L 11, p. 3) (toliau – Direktyva). Direktyva siekiama Europos Sąjungos (toliau – ES) mastu užtikrinti vienodą ir veiksmingą Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 101 ir 102 straipsnių, draudžiančių sudaryti konkurenciją ribojančius susitarimus ir piktnaudžiauti dominuojama padėtimi, taikymą. Direktyvos nuostatos į nacionalinę teisę turi būti perkeltos ne vėliau kaip 2021 m. vasario 4 dieną.

Kaip nurodyta Europos Komisijos (toliau – EK) atliktoje Direktyvos poveikio vertinimo ataskaitoje¹, nors nacionalinės konkurencijos institucijos pagal 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL 2003 L 1, p. 1) (toliau – Reglamentas) 3 straipsnį yra įgaliosios taikyti SESV 101 ir 102 straipsnius, ne visos jos turi visas reikiamas galimybes savo veiklą vykdyti efektyviai. Pavyzdžiui, dauguma nacionalinių konkurencijos institucijų neturi visų reikiamų priemonių efektyviai išaiškinti konkurencijos teisės pažeidimus ir už juos pažeidėjams skirti veiksmingas ir atgrasančias sankcijas, daugelis nacionalinių konkurencijos institucijų neturi pakankamai žmogiškųjų ir finansinių išteklių. Be to, ne visos nacionalinės konkurencijos institucijos turi įgaliojimus taikyti baudų švelninimo programas (atleidimą nuo baudų ar jų sumažinimą, kai yra pateikiami įrodymai apie draudžiamus susitarimus), kurios yra itin svarbi priemonė kovoje su slaptais konkurenciją ribojančiais susitarimais. Šios priežastys ir paskatino ES mastu reglamentuoti nacionalinių konkurencijos institucijų veiklos klausimus – jų **nepriklausomumą**, turimus **išteklis**, **įgaliojimus** procedūrų dėl konkurencijos teisės pažeidimų metu, **baudų skyrimo**, įskaitant **baudų švelninimą**, programas, galimybes, **savitarpio pagalbos** ir **kitus klausimus**. Atsižvelgiant į tai, Projektu siekiama į Lietuvos teisę perkelti Direktyvos nuostatas.

Projektu taip pat siūlomi keli kiti pakeitimai, kuriuos paskatino:

- 1) aplinkybė, kad ginčus dėl nesąžiningos konkurencijos veiksmų efektyviau gali spręsti (ir šiuo metu sprendžia) teismai, o ne Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba;
- 2) poreikis tobulinti koncentracijų priežiūros procedūrą;
- 3) poreikis tobulinti komercinių paslapčių ir kitų dokumentų apsaugą Konkurencijos taryboje;
- 4) poreikis nustatyti tinkamą asmens duomenų subjektų teisių ir asmens duomenų valdytojų bei tvarkytojų pareigų pusiausvyrą, Konkurencijos tarybai atliekant įstatymų priežiūros funkcijas;
- 5) terminas apskūsti Konkurencijos tarybos nutarimus yra pernelyg trumpas.

Projektu siekiama stiprinti Konkurencijos tarybos įgaliojimus ir taip užtikrinti veiksmingesnę konkurencijos apsaugą Lietuvoje.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Projekto iniciatorė – Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija. Projektą parengė ekonomikos ir inovacijų ministro 2019 m. kovo 5 d. įsakymu Nr. 4-145 „Dėl darbo grupės 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/1, kuria siekiama

¹ Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/smart-regulation/roadmaps/docs/2017_comp_001_ia_ecn_project_en.pdf.

įgalinti valstybių narių konkurencijos institucijas, kad jos būtų veiksmingesnės vykdymo užtikrintojos, ir kuria užtikrinamas tinkamas vidaus rinkos veikimas, nuostatomis įgyvendinti nacionalinėje teisėje sudarymo“ sudaryta darbo grupė, kurioje dalyvavo Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos atstovai.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatyme (toliau – Įstatymas) yra įtvirtintos bendro pobūdžio Konkurencijos tarybos nepriklausomumą ir savarankiškumą nustatančios nuostatos (Įstatymo 17 straipsnis). Įstatyme nėra nuostatų, kurios reikalautų, kad po tarnybos Konkurencijos taryboje pabaigos tiek sprendimus priimančias asmenys (Konkurencijos tarybos pirmininkas ir nariai), tiek administracijos darbuotojai turėtų pareigą nusišalinti nuo atstovavimo kitam asmeniui ar veikimo kito asmens vardu ar interesais dėl tų pažeidimų tyrimo ar koncentracijų nagrinėjimo bylų, kurias asmuo nagrinėjo Konkurencijos taryboje, dalyvavo priimant dėl jų sprendimus ar kitaip prisidėjo prie jų vertinimo. Įstatyme nėra nustatyta, kad Konkurencijos tarybos veikla yra finansuojama iš kitų Konkurencijos tarybos teisėtai gautų lėšų, taip pat nėra nuostatų, kurios reikalautų, kad Konkurencijos taryba savo funkcijoms atlikti ir įgaliojimams vykdyti disponuotų pakankamu skaičiumi kvalifikuotų darbuotojų ir funkcijoms bei įgaliojimams adekvačiais finansiniais, techniniais ir technologiniais ištekliais.

Įstatyme yra įtvirtintos pagrindinės Direktyvos nuostatos, susijusios su Konkurencijos tarybos įgaliojimais procedūrų dėl konkurencijos teisės pažeidimų metu:

1) be ūkio subjekto naudojamų patalpų, teritorijos ir transporto priemonių tikrinti kitas patalpas, teritoriją ir transporto priemones, įskaitant ūkio subjekto vadovų ir darbuotojų gyvenamąsias ir kitokias patalpas (Direktyvos 6 straipsnio 1 dalies a) punktas, Direktyvos 7 straipsnis, Įstatymo 25 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktai);

2) peržiūrėti tyrimui reikalingus dokumentus (Direktyvos 6 straipsnio 1 dalies b) punktas, Įstatymo 25 straipsnio 1 dalies 3 punktas);

3) užantspauduoti patalpas (Direktyvos 6 straipsnio 1 dalies d punktas, Įstatymo 25 straipsnio 1 dalies 4 punktas);

4) gauti informaciją, reikalingą tyrimui atlikti (Direktyvos 8 straipsnis, Įstatymo 25 straipsnio 1 dalies 6 punktas);

5) pasitelkti policijos pareigūnus (Direktyvos 6 straipsnio 2 dalis, Įstatymo 25 straipsnio 3 dalis).

Pagal Įstatymą Konkurencijos taryba turi teisę ūkio subjektams ir viešojo administravimo subjektams nustatyti laikinas priemones (Direktyvos 11 straipsnis, Įstatymo 26 straipsnis), baigti konkurencijos teisės pažeidimo procedūrą, patvirtinant ūkio subjektų prisiimtus jiems privalomus išpareigojimus (Direktyvos 12 straipsnis, Įstatymo 28 straipsnio 4 ir 5 dalys), tačiau pirmiau minėtos Įstatymo nuostatos ne visa apimtimi atitinka Direktyvos nuostatų reikalavimus, todėl Projektu siūloma jas tikslinti.

Įstatyme *expressis verbis* nėra įtvirtinta, kad Konkurencijos tarybos įgalioti pareigūnai, atlikdami Įstatymo 25 straipsnio 1 dalyje nurodytus tyrimo veiksmus, privalo užtikrinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos ir (ar) jos papildomų protokolų, ES pagrindinių teisių chartijos ir bendrųjų ES teisės principų garantuojamas teises ir laisves tiek, kiek šios teisės ir laisvės yra aktualios konkurencijos teisės pažeidimų byloje.

Konkurencijos taryba konkurencijos teisės pažeidėjams turi teisę skirti baudas, įskaitant periodines baudas, už pažeidimus, kuriuos numato Direktyvos 13, 15 ir 16 straipsnių nuostatos (Įstatymo 36 straipsnio 1, 3 ir 4 dalys). Tačiau Įstatymo 35 straipsnio 1 dalies 5 punkte nėra įtvirtinta, kad Konkurencijos tarybos skiriamos baudos turi būti veiksmingos ir atgrasomos (Direktyvos 13 straipsnio 1 dalis). Įstatymo 36 straipsnyje nėra nurodyta, kad bauda už konkurencijos teisės pažeidimą skaičiuojama nuo bendrųjų metinių pasaulinių pajamų (Direktyvos 15, 16 straipsniai). Įstatyme *expressis verbis* nėra įtvirtinta, kad nustačius solidarios atsakomybės taikymo sąlygas,

kylančias iš SESV 101 ir 102 straipsnių ir juos aiškinančios Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) praktikos², už šio Įstatymo pažeidimus solidariai atsako ūkio subjektą sudarantys asmenys, taip pat nėra įtvirtinta pažeidimą padariusio subjekto teisių bei ūkinės veiklos perėmėjų atsakomybė (Direktyvos 13 straipsnio 5 dalis).

Įstatyme nėra nustatyta Konkurencijos tarybos teisė efektyvumo tikslais baudą ūkio subjektų junginiui, kai tokio ūkio subjektų junginio padarytas pažeidimas susijęs su ūkio subjektų junginiui priklausančių ūkio subjektų veikla, skaičiuoti atsižvelgiant į tam tikrą tokiam ūkio subjektų junginiui priklausančių ūkio subjektų pajamas (Direktyvos 15 straipsnio 2 dalis), taip pat nėra nuostatų, susijusių su pagal šią taisyklę ūkio subjektų junginiui paskirtos baudos sumokėjimu, kai toks junginys tampa nemokus (Direktyvos 14 straipsnio 3 ir 4 dalys). Įstatyme nėra pakankamai nuostatų dėl baudos diferencijavimo, kai bauda ūkio subjektų junginiui skiriama pagal šioje pastraipoje nurodytą baudų skyrimo taisyklę.

Įstatymo 37 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta atsakomybė sunkinanti aplinkybė – pakartotinis pažeidimo padarymas – yra susieta su sankcijos ūkio subjektui ar viešojo administravimo subjektui paskyrimu, tačiau ne su pažeidimo padarymu. Įstatyme nėra įtvirtinta galimybė sunkinti atsakomybę, kai ūkio subjektas tęsia EK ar kitos ES valstybės narės konkurencijos institucijos nustatytą SESV 101 ar 102 straipsnių pažeidimą arba padaro pažeidimą, panašų į EK ar kitos ES valstybės narės konkurencijos institucijos nustatytą SESV 101 ar 102 straipsnių pažeidimą.

Nors Įstatymo 38 straipsnyje yra įtvirtintos baudų švelninimo sąlygos, jos ne visa apimtimi atitinka Direktyvos nuostatų reikalavimus, todėl Projektu siūloma jas tikslinti. Projektu taip pat siūloma tikslinti kitas Įstatymo nuostatas dėl baudų švelninimo programos prašymų apsaugos, atlyginimo už įrodymų pateikimą Konkurencijos tarybai, ūkio subjektų vadovų atsakomybės, konkurencijos institucijos byloje esančių įrodymų išreikalavimo.

Įstatymo 37 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad atsakomybė ūkio subjektui ar viešojo administravimo subjektui lengvinama, kai jis atlygina nuostolius ar pašalina padarytą žalą. Šią nuostatą reikia tikslinti, kadangi nuostoliai yra žalos pinigine išraiška, todėl nėra tikslo Įstatyme vartoti abi šias sąvokas.

Įstatyme nėra nustatyta ES valstybių narių konkurencijos institucijų teisė tyrimo veiksmus atlikti kitos ES valstybės narės konkurencijos institucijos vardu, taip pat nėra nustatyta, kad ES valstybės narės konkurencijos institucijos įgalioti asmenys turi teisę prisidėti prie tyrimo veiksmų atlikimo, kai tuos veiksmus atlieka kitos ES valstybės narės konkurencijos institucijos įgalioti asmenys. Įstatyme nėra nuostatų dėl nacionalinių konkurencijos ar kitų kompetentingų institucijų bendradarbiavimo, kai jos viena kitos vardu prašo informuoti atitinkamus asmenis apie visus su SESV 101 ir 102 straipsnių taikymu susijusius dokumentus ar priverstinai išieškoti paskirtą baudą ir palūkanas.

Nors Įstatyme yra įtvirtinti reikalavimai dėl sankcijų taikymo termino sustabdymo, tam tikri informacijos panaudojimo apribojimai, šios Įstatymo nuostatos ne visa apimtimi atitinka Direktyvos 29 ir 31 straipsnių nuostatų reikalavimus.

Pažymėtina, kad šiuo metu Konkurencijos taryba turi įgaliojimus atlikti tyrimus dėl nesažiningos konkurencijos veiksmų (Įstatymo 16 straipsnio 3 dalis), nors tokio pobūdžio ginčai yra individualaus pobūdžio ir jau tam tikrą laiką sprendžiami bendros kompetencijos teismuose.

Įstatymo 11 straipsnio 6 dalyje yra įtvirtinta galimybė sustabdyti pranešimo apie koncentraciją nagrinėjimo terminą, jeigu bent vienas iš koncentracijoje dalyvaujančių ar su jais susijusių ūkio subjektų per Konkurencijos tarybos nustatytą terminą nepateikia pagal šio straipsnio 5 dalį pranešimui apie koncentraciją nagrinėti reikalingos papildomos informacijos arba pateikia ją ne visą, tačiau Įstatyme nėra nustatyta, koks yra Konkurencijos tarybos nustatomas minimalus terminas pranešimui apie koncentraciją nagrinėti reikalingai papildomai informacijai pateikti, nėra reglamentuota, kiek maksimaliai laiko gali trukti toks termino sustabdymas. Įstatyme taip pat nėra įtvirtinta Konkurencijos tarybos teisė pratęsti koncentracijos nagrinėjimo terminą, jeigu yra gautas pranešimą apie koncentraciją pateikusių ūkio subjektų sutikimas dėl šio termino pratęsimo arba jeigu

² ESTT 2009 m. rugsėjo 10 d. sprendimas byloje Nr. C-97/08 P, *Akzo Nobel NV ir kiti prieš Europos Komisiją*.

likus mažiau nei 20 kalendorinių dienų iki koncentracijos nagrinėjimo termino pabaigos ūkio subjektai, kontroliuojantys asmenys ar viešojo administravimo subjektai pateikia papildomą informaciją, reikalingą šio Įstatymo 12 straipsnio 1 dalyje nurodytiems nutarimams priimti ir jeigu dėl objektyvių priežasčių per Įstatyme nustatytą terminą nėra galimybės išnagrinėti pranešimo apie koncentraciją. Įstatyme nėra nuostatos, kad pranešimą apie koncentraciją pateikę asmenys privalo nedelsdami raštu informuoti Konkurencijos tarybą apie nagrinėjant pranešimą apie koncentraciją atsiradusius pranešime apie koncentraciją nurodytų faktų pasikeitimus arba bet kokią šio įstatymo 9 straipsnio 3 dalyje nurodytą informaciją, kuri nebuvo pateikta pranešime apie koncentraciją. Jei nagrinėjant pranešimą apie koncentraciją paaiškėja naujos koncentracijos poveikio vertinimui reikšmingos pagal šio įstatymo 9 straipsnio 3 dalį reikalaujamos pateikti informacijos, apie kurią pranešimą pateikę asmenys žino arba turėtų žinoti, Konkurencijos taryba turi teisę pranešimą apie koncentraciją laikyti gautu Konkurencijos taryboje tą dieną, kai Konkurencijos taryba gauna atitinkamą informaciją. Konkurencijos taryba nedelsdama apie tai raštu informuoja pranešimą pateikusius asmenis.

Įstatyme nenustatyta Konkurencijos tarybos teisė atskleisti ūkio subjektų komercinės ar profesinės paslaptis, kai to reikia pažeidimams, už kuriuos numatyta galimybė skirti baudas pagal šio įstatymo 36 straipsnį, įrodyti, nors tokią teisę turi EK, kai atliekamos analogiškos EK pažeidimų procedūros, kurias reglamentuoja Reglamento V skyriaus nuostatos. Įstatyme nustatyta, kad Konkurencijos tarybos sprendimas dėl prašymų dėl komercinių paslapčių apsaugos priimamas ne vėliau, nei priimamas galutinis Konkurencijos tarybos nutarimas ar kitoks sprendimas. Pagal Įstatymo 21 straipsnio 12 dalį Konkurencijos taryba, gavusi prašymą pateikti turimą informaciją, po galutinio nutarimo ar kitokio sprendimo priėmimo turi pateikti visus Konkurencijos tarybos nagrinėtą klausimą sudarančius dokumentus. Įstatyme taip pat nėra nuostatų, kurios leistų Konkurencijos tarybai, atliekančiai įstatymų priežiūros funkcijas, apriboti tam tikras asmens duomenų subjektų teises, kai toks apribojimas yra būtinas Konkurencijos tarybos funkcijoms tinkamai atlikti. Įstatyme nėra nuostatų, kad įrodymų pagal baudų sušvelninimo programą pateikimas Konkurencijos tarybai nelaikomas komercinės ar profesinės paslapties ir kitos konfidencialios informacijos atskleidimu.

Įstatymo 25 straipsnio 1 dalies 8 punkte yra įtvirtinta nuostata, kad Konkurencijos tarybos įgalioti pareigūnai tyrimo metu turi teisę paimti dokumentus ir daiktus, kurie turi įrodomosios reikšmės. Nuostata nėra tiksli, kadangi informacijos įrodomoji reikšmė nustatoma kitame procedūros dėl Įstatymo pažeidimo etape, kai Konkurencijos taryba jau yra surinkusi visą nagrinėjamam klausimui reikalingą informaciją. Tik surinkus visą reikiamą informaciją, o ne tokios informacijos paėmimo metu gali būti sprendžiama, kurie turimi duomenys turi įrodomąją vertę.

Įstatymo 33 straipsnio 2 dalyje yra įtvirtintas dvidešimtys dienų Konkurencijos tarybos priimtų nutarimų apskundimo terminas. Šis terminas neatitinka Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – ABTĮ) 29 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto individualaus teisės akto apskundimo termino.

Įstatymo 57 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtinta, kad teismas, gavęs ieškinį, susijusį su SESV 101 ir 102 straipsnių taikymu, apie tai informuoja EK, kuri tame procese turi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 50 straipsnio 2 dalyje nustatytas teises. Nuostata yra perteklinė ir sukurianti papildomą našta tiek teismams, tiek EK, kadangi nei Reglamentas, nei kiti ES teisės aktai tokios pareigos informuoti EK nenustato.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Perkeliant Direktyvos nuostatas, Projektu siūloma:

1. Direktyvos 4 ir 5 straipsniai įtvirtina visiško nacionalinių konkurencijos institucijų nepriklausomumo, savarankiškumo principą bei nustato reikalavimą joms užtikrinti pakankamai žmogiškųjų, finansinių, techninių ir technologinių išteklių. Projekto 5 straipsniu siūloma tikslinti Įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą Konkurencijos tarybos savarankiškumo ir nepriklausomumo principą – nurodyti, kad Konkurencijos taryba, atlikdama savo funkcijas, sprendimus priima savarankiškai ir nepriklausomai nuo politinės ir kitos išorinės įtakos, nesiekdama ir nepriimdama

nurodymų iš valstybės institucijų ar bet kokio kito viešojo ar privataus subjekto, susilaikydama nuo bet kokių veiksmų, kurie yra nesuderinami su Konkurencijos tarybos funkcijų atlikimu ir įgaliojimų vykdymu. Taip pat siūloma akcentuoti, kaip tai numatyta Direktyvos (ES) 2019/1 4 straipsnio 2 dalies b punkte, kad atsakingų institucijų veiksmai formuojant konkurencijos politiką nelaikomi Konkurencijos tarybos savarankiškumo ar nepriklausomumo ribojimu. Tokie reikalavimai nešalintų įsiteisėjusių teismų sprendimų, nutarčių, įsakymų ar nutarimų privalomumo Konkurencijos tarybai, kadangi šie teismų dokumentai bet kuriuo atveju Konkurencijos tarybai būtų privalomi. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 2 straipsnio 7 dalį, taip pat siūloma tikslinti Įstatymo 17 straipsnio 3 dalį ir joje nurodyti, kad Konkurencijos tarybos veikla gali būti finansuojama ir iš kitų teisėtai Konkurencijos tarybos gautų lėšų. Projektu pildomas Įstatymo 17 straipsnis 4 dalimi, kurioje siūloma įtvirtinti reikalavimą, kad Konkurencijos taryba savo funkcijoms atlikti ir įgaliojimams vykdyti disponuotų pakankamu skaičiumi kvalifikuotų darbuotojų ir funkcijoms bei įgaliojimams adekvačiais finansiniais, techniniais ir technologiniais ištekliais. Konsultuojantis dėl šios nuostatos su EK atstovais, buvo išsakyta pozicija, kad nacionaliniuose teisės aktuose, kurie skirti būtent nacionalinių konkurencijos institucijų veiklai reglamentuoti, būtina aiškiai įtvirtinti pareigą nacionalinėms konkurencijos institucijoms užtikrinti pakankamai išteklių, kaip reikalauja atitinkamos Direktyvos nuostatos. Nesant aiškios nuostatos, o tik bendro pobūdžio biudžeto formavimo taisyklės, principams, kyla rizika netinkamai įgyvendinti Direktyvą, kuri yra skirta išimtinai nacionalinėms konkurencijos institucijoms ir kurios tikslas – užtikrinti efektyvų ES konkurencijos teisės įgyvendinimą. Taigi, neįtvirtinus tokių nuostatų, kaip siūloma Projekto 5 straipsnio nuostatomis, kiek tai susiję su išteklių klausimu, kyla rizika netinkamai perkelti Direktyvos nuostatas. Atkreiptinas dėmesys, kad Direktyvos nuostatų prasme pakankamai išteklių turi būti suprantama kaip galimybė nacionalinėms konkurencijos institucijoms efektyviai taikyti ES konkurencijos teisės nuostatas, pavyzdžiui, tuo pačiu metu atlikti kelių ūkio subjektų patalpų patikrinimus, patikrinimų metu naudoti pažangią informacinių technologijų įrangą, padedančią aptikti duomenis, susijusius su įtariamu pažeidimu, taip pat turėti kvalifikuotų darbuotojų, kurie galėtų atlikti teisinius ir ekonominius vertinimus įtariamam pažeidimui įvertinti. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad siūloma nuostata nesikerta ir su nusistovėjusia nacionaline teisėkūros praktika, nes panašaus pobūdžio nuostatos šiuo metu yra įtvirtintos ir kituose galiojančiuose nacionaliniuose įstatymuose, aptariančiuose nepriklausomų tam tikros srities kompetentingų institucijų pareigų atlikimui reikalingus adekvačius žmogiškuosius ir finansinius išteklius (žr. Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 8 straipsnio 9 dalies 3 punktą). Direktyvos 5 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad nacionalinės konkurencijos institucijos turi galėti skatinti visuomenės informuotumą SESV 101 ir 102 straipsnių srityje. Atsižvelgiant į tai, Projekto 6 straipsnio 1 dalimi siūloma Įstatymo 18 straipsnio 1 dalį papildyti 12 punktu ir jame nustatyti, kad Konkurencijos taryba be kitų savo funkcijų užsiima ir švietimu konkurencijos srityje.

Direktyvos 4 straipsnio 2 dalies c) punkte nustatyta, kad buvę nacionalinių konkurencijos institucijų darbuotojai ir tie, kurie priimdavo sprendimus, protingą laikotarpį po savo darbo pabaigos neturi įsitraukti į bylą, kuri galėtų sukelti interesų konfliktą. Atsižvelgiant į tai, Projekto 7 straipsniu siūloma Įstatymo 19 straipsnį papildyti dalimi, kurioje būtų nustatyta, kad tiek sprendimus priimančios Konkurencijos tarybos pirmininkas ir nariai, tiek administracijos darbuotojai, palikę valstybinę tarnybą, 7 metus po tarnybos Konkurencijos taryboje pabaigos turi pareigą nusišalinti nuo atstovavimo kitam asmeniui ar veikimo kito asmens vardu ar interesais dėl tų pažeidimų tyrimo ar koncentracijų priežiūros procedūrų, kurias asmuo nagrinėjo Konkurencijos taryboje, dalyvavo priimant dėl jų sprendimus ar kitaip prisidėjo prie jų vertinimo. Atsižvelgiant į tai, kad konkurencijos teisės pažeidimų bylos yra sudėtingos, teisminė tokių bylų peržiūra trunka vidutiniškai iki 7 metų³, siūloma nusišalinimo pareigą įtvirtinti 7 metams. Neįtvirtinus nusišalinimo pareigos, kaip siūloma Projekto 7 straipsniu, kyla grėsmė, kad Konkurencijos tarybos veiklai ir jos efektyvumui bus padaryta

³ Vidutiniškai bylos dėl Įstatymo 5 straipsnio pažeidimų trunka 5 m., tačiau Konkurencijos taryba atlieka ir piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi pažeidimo tyrimo procedūras (Įstatymo 7 straipsnio nuostatos), kurių bylos trunka dar ilgiau, pvz., paskutinė Konkurencijos tarybos turėta byla truko beveik 9 m. Todėl 7 m. terminas yra pagrįstas Direktyvos nuostatomis įgyvendinti.

didelė žala: asmuo, žinantis Konkurencijos tarybos konkrečios pažeidimų tyrimo, koncentracijos priežiūros procedūros niuansus, galėtų atstovauti, pavyzdžiui, Konkurencijos tarybos nubaustam ūkio subjektui ar ūkio subjektui, kuriam Konkurencijos taryba uždraudė vykdyti planuojamą įgyvendinti koncentraciją, ir taip pakenkti Konkurencijos tarybos veiklai. Siūlomas projektu 7 metų pareigos nusišalinti terminas yra proporcinga priemonė, užtikrinanti Konkurencijos tarybos veiklos efektyvumą. Taip siūlant nuostatą buvo atsižvelgta į Konstitucinio Teismo nutarimus, kuriuose ne kartą buvo konstatuota, kad pagal Konstituciją riboti asmens teisės ir laisvės galima, jeigu yra laikomasi šių sąlygų: tai daroma įstatymu; ribojimai yra būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisves ir Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, taip pat konstituciškai svarbius tikslus; ribojimais nėra paneigiama teisių ir laisvių prigimtis bei esmė; yra laikomasi konstitucinio *proportioningumo* principo (Konstitucinio Teismo 2005 m. gegužės 13 d., 2008 m. kovo 5 d., 2008 m. birželio 30 d. nutarimai). Projekto nuostatos dėl nusišalinimo termino atitinka proporcingumo principą, kadangi, kaip minėta, Konkurencijos tarybos bylos trunka ilgai ir atstovavimas kitam asmeniui byloje, su kuria atstovas dirbo dar eidamas pareigas Konkurencijos taryboje, gali pakenkti Konstitucijoje įtvirtintam principui dėl sąžiningos konkurencijos apsaugos.

2. Siekiant įgyvendinti Direktyvos 7 straipsnį, reglamentuojantį nacionalinių konkurencijos institucijų įgaliojimus tikrinti kitas patalpas, Projekto 10 straipsniu siūloma tikslinti Įstatymo 25 straipsnio 1 dalies 2 punktą ir jame nustatyti, kad Konkurencijos taryba kitų patalpų, teritorijų ir transporto priemonių, įskaitant ūkio subjektų vadovų ir darbuotojų gyvenamąsias ir kitokias patalpas, patikrinimą gali atlikti tais atvejais, kai kyla pagrįstas įtarimas, kad tose vietose laikoma informacija, galinti turėti reikšmės įrodant Įstatymo 5 ar 7 arba SESV 101 ar 102 straipsnių pažeidimą. Siekiant įgyvendinti Direktyvos 6 straipsnio 1 dalies b) punktą, kuris įtvirtina įgaliojimus tikrinti su verslu susijusias knygas, kitus įrašus, nepaisant laikmenos, kurioje ta informacija yra užfiksuota, taip pat Direktyvos preambulės 30 punkte esantį paaiškinimą, kad nacionalinės konkurencijos institucijos informaciją turi teisę gauti skaitmenine forma, nepriklausomai nuo laikmenos, kurioje informacija yra laikoma, pavyzdžiui, knyginuose kompiuteriuose, mobiliuosiuose telefonuose, kituose mobiliuosiuose prietaisuose ar debesijos duomenų saugykloje, Projekto 10 straipsniu siūloma patikslinti Įstatymo 25 straipsnio 1 dalies 3 punkto nuostatas ir jose nustatyti, kad Konkurencijos tarybos įgalioti pareigūnai turi teisę susipažinti su bet kokia informacija, kuri yra prieinama tikrinamam subjektui, ir nepriklausomai nuo laikmenos, kurioje yra ta informacija. Siekiant tinkamai įgyvendinti Direktyvos 6 straipsnio 1 dalies c) punktą, įtvirtinantį įgaliojimus tęsti informacijos peržiūrą bet kokiose kitose patalpose, Projekto 10 straipsniu taip pat siūloma tikslinti Įstatymo 25 straipsnio 1 dalies 3 punktą, kad Konkurencijos taryba turi teisę peržiūrėti informaciją ne tik tikrinamose patalpose, bet tęsti šią peržiūrą kitose patalpose nei atliekamas patikrinimas. Siekiant tinkamai įgyvendinti Direktyvos 8 straipsnio nuostatas, reglamentuojančias įgaliojimus gauti visą reikiamą informaciją, Projekto 10 straipsniu siūloma tikslinti Įstatymo 25 straipsnio 1 dalies 6 punkto nuostatas – jose įtvirtinti, kad Konkurencijos taryba turi teisę gauti tyrimui reikalingą informaciją, prieinamą asmeniui, į kurį Konkurencijos taryba kreipiasi dėl tokios informacijos pateikimo.

Siekiant tinkamai įgyvendinti Direktyvos 6 straipsnio 1 dalies d) punkto nuostatas, kurios nustato, kad Konkurencijos tarybos įgalioti pareigūnai užantspauduoti patalpas ir kitus objektus gali tokį laikotarpį, koks yra būtinas patikrinimui, Projekto 10 straipsniu siūloma tikslinti Įstatymo 25 straipsnio 1 dalies 1 ir 4 punktų nuostatas – nustatyti, kad Konkurencijos tarybos įgalioti pareigūnai ne tik turi teisę užantspauduoti ūkio subjekto naudojamas patalpas, tačiau turi teisę užantspauduoti ir dokumentus, darbuotojų užrašus ir informacijos laikmenas.

Siekiant tinkamai įgyvendinti Direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje nustatytą reikalavimą procedūrų metu užtikrinti bendrųjų ES teisės principų ir ES pagrindinių teisių chartijos garantuojamas teises ir laisves, Projekto 10 straipsniu *expressis verbis* siūloma Įstatymo 25 straipsnį papildyti atskira nuostata, kuri reikalautų atliekant tyrimo veiksmus užtikrinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos ir (ar) jos papildomų protokolų, ES pagrindinių teisių chartijos ir bendrųjų ES teisės principų garantuojamas teises ir laisves.

Siekiant tinkamai įgyvendinti Direktyvos 6 straipsnio 2 dalies nuostatas, kad konkurencijos institucijos įgalioti pareigūnai gali pasitelkti policijos ar lygiavertės vykdymo užtikrinimo institucijos

pareigūnus, Projekto 10 straipsniu siūloma patikslinta Įstatymo 25 straipsnio 4 dalies nuostata – nustatyti, kad Konkurencijos tarybos įgalioti pareigūnai, kai tai yra reikalinga siekiant tinkamai atlikti patikrinimą, gali pasitelkti policijos pareigūnus.

3. Direktyvos preambulės 38 punkte nurodyta, kad laikinosios priemonės yra svarbi priemonė siekiant užtikrinti, kad, kol atliekamas tyrimas, tiriamas konkurencijos teisės pažeidimas nepadarys didelės ir nepataisomos žalos konkurencijai. Dėl to nacionalinės konkurencijos institucijos turi turėti galimybę savo sprendimu nustatyti laikinasias priemones, kai jos *prima facie* nustato pažeidimą ir kai esama rizikos, kad bus padaryta didelė ir nepataisoma žala konkurencijai. Ši Direktyvos preambulės punktą detaliau reglamentuoja Direktyvos 12 straipsnio nuostatos. Atsižvelgiant į Direktyvos nuostatas dėl laikinųjų priemonių, Projekto 11, 12 straipsniais siūloma tikslinti Įstatymo 26 ir 27 straipsnių nuostatas, kadangi jos ne visiškai atitinka Direktyva nustatytus reikalavimus. Atsižvelgiant į tai, kad laikinųjų priemonių paskirtis yra laikinai sureguliuoti padėtį, kad tiriamas konkurencijos teisės pažeidimas nepadarytų didelės ir nepataisomos žalos konkurencijai, siūloma Įstatymo 26 straipsnio 1 dalyje atsisakyti reikalavimo dėl laikinųjų priemonių būtinumo galutiniam Konkurencijos tarybos sprendimui įvykdyti, taip pat atsisakyti reikalavimo, kad laikinosios priemonės taikomos iki tol, kol įvykdomos Konkurencijos tarybos nutarimu paskirtos sankcijos. Atsižvelgiant į Direktyvos 11 straipsnio 1 dalyje nustatytą reikalavimą, kad laikinosios priemonės būtų skiriamos priimant proporcingą Konkurencijos institucijos sprendimą, Įstatymo 26 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad neatidėliotinais atvejais, jeigu yra pakankamai duomenų apie šio įstatymo pažeidimą, siekdama išvengti esminės žalos ar nepataisomų pasekmių ūkio subjektų ar visuomenės interesams, Konkurencijos taryba turės teisę priimti nutarimą taikyti laikinasias priemones laikydamasi proporcingumo principo. Direktyvos 11 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad laikinosios priemonės gali būti taikomos arba apibrėžtą laikotarpį, kuris gali būti atnaujintas, arba tol, kol bus priimtas galutinis sprendimas. Atsižvelgiant į tai, Projekto 11 straipsniu siūloma papildyti Įstatymo 26 straipsnį nauja 4 dalimi, kurioje būtų įtvirtinta, kad Konkurencijos taryba nutarimu laikinasias priemones gali taikyti iki 1 metų laikotarpiui, kuris gali būti pratęstas Konkurencijos tarybos nutarimu, arba laikinasias priemones taikyti iki galutinio Konkurencijos tarybos nutarimo. Direktyvos 11 straipsnio 1 dalyje vartojama „galutinio sprendimo“ sąvoka apibrėžta Direktyvos 2 straipsnio 1 dalies 22 punkte kaip „sprendimas, kuris negali ar nebegali būti peržiūrėtas įprasta apeliacine tvarka“. Vis dėlto 11 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama kartu su Direktyvos preambule, neatsižvelgiant į sąvokos apibrėžimą 2 straipsnyje. Direktyvos preambulės 38 punkte nurodyta, kad „Sprendimas nustatyti laikinasias priemones turėtų galioti tik konkrečiai nustatytą laikotarpį – tol, kol nacionalinė konkurencijos institucija užbaigs procedūras“. Taigi preambulėje laikinųjų priemonių galiojimo laikotarpio pabaiga siejama su konkurencijos institucijos procedūrų pabaiga, o ne su teismo proceso įprasta apeliacine tvarka pabaiga. Atitinkamai, Projekto 26 straipsnyje, reglamentuojančiame laikinasias apsaugos priemones, „galutinis Konkurencijos tarybos nutarimas“ suprantamas kaip nutarimas, užbaigiantis Konkurencijos tarybos procedūrą.

Siekiant tinkamai įgyvendinti Direktyvos 11 straipsnio 2 dalies nuostatas dėl pagreintųjų laikinųjų priemonių teisminės peržiūros procedūrų, Projekto 11 straipsniu siūloma sutrumpinti Įstatymo 26 straipsnyje įtvirtintą Konkurencijos tarybos nutarimų taikyti laikinasias priemones apskundimo terminą nuo 1 mėnesio iki 10 kalendorinių dienų. Atsižvelgiant į tai, kad Direktyva reikalauja įtvirtinti skubias laikinųjų priemonių teisminės peržiūros procedūras ir ūkio subjektai, kurių atžvilgiu Konkurencijos taryba nutarimu yra pritaikiusi laikinasias priemones, jau būna pakankamai susipažinę su situacija, 10 kalendorinių dienų terminas yra pakankamas tokiam skundai dėl laikinųjų priemonių paduoti. Projekto 11 straipsniu taip pat siūloma nustatyti, kad Vilniaus apygardos administracinis teismas pareiškėjo skundą dėl nutarimo, kuriuo skiriamos laikinosios priemonės, įskaitant jo teisėtumą ir proporcingumą, turi išnagrinėti per 45 kalendorines dienas nuo tokio skundo gavimo; toks Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimas Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui gali būti skundžiamas per 7 kalendorines dienas nuo sprendimo paskelbimo. Įstatyme taip pat reikia nustatyti terminą, per kiek laiko Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT) išnagrinėja gautą skundą dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo dėl laikinųjų priemonių. Atsižvelgiant į tai, kad klausimas turi būti išnagrinėtas

operatyviai, siūloma nustatyti, kad LVAT šį klausimą išsprendžia taip pat per 45 kalendorines dienas nuo bylos gavimo teisme dienos. Taigi atsižvelgiant į Direktyva nustatytą reikalavimą nacionaliniuose įstatymuose įtvirtinti pagreitintas laikinųjų priemonių teisminės peržiūros procedūras, Projekto 11 straipsniu siūlomi operatyvūs apskundimo ir teismo nagrinėjimo terminai atitinka šį Direktyva nustatytą reikalavimą.

Įstatyme įtvirtinus pagreitintas laikinųjų priemonių teisminės peržiūros procedūras, nėra tikslinga palikti reikalavimą, kad prieš Konkurencijos tarybai taikant vieną iš laikinųjų priemonių – įpareigojimą atlikti tam tikrus veiksmus – Konkurencijos taryba privalo kreiptis į teismą ir gauti šiam veiksmui leidimą. Dėl šios priežasties Projekto 11 ir 12 straipsniais siūloma keisti Įstatymo 26 straipsnio 2 dalies 2 punktą, 27 straipsnio pavadinimą, 27 straipsnio 1–4 ir 8 dalis ir atsisakyti privalomo Konkurencijos tarybos kreipimosi į teismą prieš taikant vieną iš laikinųjų priemonių. Bet kuriuo atveju, prieš taikydama laikinas priemones, Konkurencijos taryba privalės išklausti ūkio subjektus ar viešojo administravimo subjektus, kuriems ketinama nustatyti laikinas priemones, ir taip užtikrinti jiems teisę į gynybą (Įstatymo 26 straipsnio 3 dalis).

4. Direktyvos 12 straipsnio 2 dalis reikalauja, kad nacionalinės konkurencijos institucijos turėtų veiksmingus įgaliojimus stebėti, kaip yra vykdomi ūkio subjekto priiimti ir jam privalomi įsipareigojimai. Atsižvelgiant į tai, Projektu siūloma Įstatyme įtvirtinti nuostatas, kurios suteiktų Konkurencijos tarybai teisę stebėti, kad ūkio subjektai veiksmingai vykdytų priiimtus jiems privalomus įsipareigojimus. Dėl to Projekto 6 straipsnio 4 dalimi siūloma Įstatymo 18 straipsnio 2 dalį papildyti nauju punktu, įtvirtinančiu Konkurencijos tarybos teisę stebėti, kad ūkio subjektai veiksmingai vykdytų jiems pagal Įstatymo 28 straipsnio 4 dalį privalomus įsipareigojimus. Pažymėtina, kad Konkurencijos tarybos nutarimu nustatytų privalomų įpareigojimų vykdymo priežiūros mechanizmas neturėtų iš esmės skirtis nuo įsipareigojimų laikymosi priežiūros mechanizmo. Atitinkamai Projekto 6 straipsnio 4 dalimi siūloma Įstatymo 18 straipsnio 2 dalyje įtvirtinti Konkurencijos tarybos teisę stebėti, kad ūkio subjektai ar viešojo administravimo subjektai veiksmingai vykdytų jiems pagal Įstatymo 35 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktus privalomus įsipareigojimus.

5. Direktyvos 13 straipsnio 2 dalies nuostatos reikalauja, kad nacionalinės konkurencijos institucijos skirtų ne bet kokias baudas, bet veiksmingas ir atgrasomas. Projekto 16 straipsniu siūloma pakeisti Įstatymo 35 straipsnio 1 dalies 5 punktą ir jame įtvirtinti reikalavimą dėl Konkurencijos tarybos skiriamų piniginių baudų veiksmingo ir atgrasomo pobūdžio. Direktyvos 15 ir 16 straipsniai, įtvirtinantys didžiausią baudos dydį ir periodines baudas, nustato, kad baudos ūkio subjektams turi būti skaičiuojamos nuo pasaulinių bendrųjų metinių pajamų praėjusiais ūkiniais metais. Atsižvelgiant į tai, Projekto 17 straipsniu siekiama tikslinti Įstatymo 36 straipsnio 1–4 dalis ir jose nustatyti, kad bauda ūkio subjektui skaičiuojama nuo bendrųjų metinių pasaulinių pajamų praėjusiais ūkiniais metais.

Direktyvos 13 straipsnio 5 dalyje nurodyta, kad nacionalinės konkurencijos institucijos turi užtikrinti, kad skirdamos sankcijas jos atsižvelgs į ESTT praktikoje išplėtotą „ūkio subjekto“ sąvoką (Direktyvos preambulės 46 punktas). Pagal ESTT praktiką už konkurencijos teisės pažeidimus atsako ūkio subjektas, t. y. ne tik pažeidimą faktiškai padaręs asmuo, fizinis ar juridinis, bet ir kiti asmenys, kurie su pažeidimą padariusiu asmeniu sudaro vieną ūkio subjektą ir tenkina ESTT praktikoje įtvirtintas atsakomybės sąlygas (vadinamoji „vieno ekonominio vieneto teorija“).⁴ Asmenys, sudarantys ūkio subjektą – vieną ekonominį vienetą, pagal ESTT praktiką už konkurencijos teisės pažeidimus atsako solidariai,⁵ o skaičiuojant baudą už konkurencijos teisės pažeidimą gali būti atsižvelgiama į tokio ūkio subjekto –vieno ekonominio vieneto pajamas praėjusiais ūkiniais metais.⁶ Lietuvos teismai savo praktikoje taip pat yra patvirtinę tokią ūkio subjektą – vieną ekonominį vienetą

⁴ ESTT 2009 m. rugsėjo 10 d. sprendimas byloje Nr. C-97/08 P, *Akzo Nobel NV ir kiti prieš Europos Komisiją*.

⁵ Ten pat.

⁶ ESTT 2011 m. kovo 3 d. sprendimas byloje Nr. T-122/07–T-124/07, *Siemens AG Österreich ir kiti prieš Europos Komisiją*.

sudarantių asmenų atsakomybę už konkurencijos teisės pažeidimus.⁷ Siekiant tinkamai įgyvendinti minėtą Direktyvos 13 straipsnio 5 dalies nuostatą, Projekto 16 straipsniu siūloma Įstatymo 35 straipsnį papildyti 6 dalimi ir joje įtvirtinti nuostatą, kad už šio įstatymo pažeidimus solidariai atsako patronuojančioji įmonė už patronuojamųjų įmonių veiksmus, taip pat solidariai atsako kiti ūkio subjektą sudarantys asmenys. Tokios atsakomybės sąlygos nustatomos atsižvelgiant į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 ir 102 straipsniuose nustatytus reikalavimus. Įstatyme nėra tikslinga įtvirtinti, kokios yra solidarios atsakomybės taikymo sąlygos ir kokie asmenys sudaro ūkio subjektą – vieną ekonominį vienetą ir gali būti laikomi solidariai atsakingi vienas už kito veiksmus – šis klausimas turėtų būti sprendžiamas kiekvienu konkrečiu atveju, vadovaujantis tiek ESTT, tiek Lietuvos teismų praktika. ES teisės aktuose taip pat nėra apibrėžta, kokios yra solidarios atsakomybės taikymo sąlygos ir kokie asmenys gali sudaryti ūkio subjektą – vieną ekonominį vienetą konkurencijos teisės prasme ir būti solidariai atsakingi, šis klausimas taip pat yra paliktas įvertinti ESTT. Projekto 16 straipsniu siūloma Įstatymo 35 straipsnio 6 dalyje įtvirtinti, kad sumokėti baudą gali būti reikalaujama tiek iš visų Konkurencijos tarybos nutarime nurodytų asmenų bendrai, tiek iš bet kurio iš jų skyrium. Jeigu baudos visa apimtimi nesumoka vienas iš Konkurencijos tarybos nutarime nurodytų asmenų, tai reikalaujama, kad likusią baudos dalį sumokėtų kitas nurodytas asmuo ar asmenys. Atkreiptinas dėmesys, kad tokio ūkio subjekto – vieno ekonominio vieneto padėtis tiek pažeidimų tyrimų procedūros metu, tiek po galutinio Konkurencijos tarybos nutarimo priėmimo neturėtų skirtis nei tuo atveju, kai įtariamas ir nubaudžiamas faktiškai pažeidimą padaręs fizinis ar juridinis asmuo – tokie ūkio subjektą – vieną ekonominį vienetą sudarantys asmenys turėtų visas procedūrinės galimybes, pavyzdžiui, teisę į gynybą tiek procedūros metu, tiek ir po galutinio Konkurencijos tarybos nutarimo.

Direktyvos 13 straipsnio 5 dalyje nurodyta, kad pažeidimą padariusio subjekto teisių bei ūkinės veiklos perėmėjams turi būti taikoma ūkio subjekto sąvoka. Kaip paaiškinta Direktyvos preambulės 46 punkte, šios nuostatos tikslas – užtikrinti, kad asmenys neišvengtų atsakomybės už baudų mokėjimą tiesiog pakeisdami teisinę ar organizacinę struktūrą. Siekiant įgyvendinti šią Direktyvos nuostatą, Projekto 16 straipsniu siūloma Įstatymo 35 straipsnį papildyti 7 dalimi – joje nustatyti, kad už šio įstatymo pažeidimus atsakomybė taikoma pažeidimą padariusio ūkio subjekto teisių bei ūkinės veiklos perėmėjams ta apimtimi, kuria Konkurencijos tarybos paskirta sankcija nėra įvykdyta.

Direktyvos 15 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad nacionalinės konkurencijos institucijos turi turėti galimybę baudą ūkio subjektų junginiui už konkurencijos teisės pažeidimą, susijusį su ūkio subjektų junginiui priklausančių ūkio subjektų veikla, skaičiuoti atsižvelgiant į ūkio subjektų junginiui priklausančių ūkio subjektų, vykdančių veiklą rinkoje, kuriai ūkio subjekto junginio padarytas pažeidimas daro poveikį, bendrąsias metines pasaulines pajamas praėjusiais ūkiniais metais. Atsižvelgiant į tai, Projekto 17 straipsniu keičiama Įstatymo 36 straipsnio redakcija, jis papildomas naujos redakcijos 2 dalimi – joje siūloma įtvirtinti Konkurencijos tarybos teisę procedūros dėl šio įstatymo pažeidimo tyrimo efektyvumo tikslais baudą ūkio subjektų junginiui skaičiuoti pagal šią Direktyvoje nurodytą taisyklę. Įstatyme įtvirtinus tokią baudų skyrimo taisyklę, Konkurencijos taryba turėtų įgaliojimus baudą už tokį ūkio subjektų junginio padarytą pažeidimą skirti taip, kaip ji skirdavo iki Direktyvos įgyvendinimo, t. y. vadovaudamasi Įstatymo 36 straipsnio 1 dalimi, skirti atskiras baudas tiek ūkio subjektų junginiui, tiek tam tikriems ūkio subjektų junginiui priklausančioms ūkio subjektams, atsižvelgiant į kiekvieno iš jų bendrąsias metines pasaulines pajamas praėjusiais ūkiniais metais⁸. Projekto 18 straipsniu taip pat siūloma Įstatymo 37 straipsnio 1 dalies 5 punktą papildyti nuostatomis, kaip būtų skaičiuojamos pardavimo vertės tuo atveju, kai bauda ūkio subjektų junginiui skaičiuojama pagal Direktyvos 15 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą taisyklę. Direktyvos 14 straipsnio 3 ir 4 dalys reglamentuoja atvejus, kai ūkio subjektų junginys, kuriam bauda

⁷ LVAT 2014 m. balandžio 7 d. nutartis adm. byloje Nr. A552-54/2014, UAB „Amber Bay“ ir kiti prieš Konkurencijos tarybą.

⁸ Konkurencijos tarybos 2011 m. gruodžio 8 d. nutarimas Nr. 2S-25 „Dėl laivų agentavimo ir kitas su laivyba susijusias paslaugas teikiančių ūkio subjektų ir jų asociacijos veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio reikalavimams“, kuris buvo patvirtintas LVAT 2014 m. balandžio 7 d. nutartimi adm. byloje Nr. A552-54/2014, UAB „Amber Bay“ ir kiti prieš Konkurencijos tarybą.

skiriama pagal Direktyvos 15 straipsnio 2 dalį, tampa nemokus ir negali sumokėti jam nacionalinių konkurencijos institucijų paskirtos baudos. Atsižvelgiant į tai, Projekto 21 straipsniu siūloma Įstatymą papildyti 39¹ straipsniu, kuris įgyvendintų šias Direktyvos 14 straipsnio 3 ir 4 dalyse įtvirtintas taisykles.

Direktyvos 14 straipsnio 1 dalis reikalauja skiriant baudą už konkurencijos teisės pažeidimus atsižvelgti į pažeidimo sunkumą. Direktyvos preambulės 47 punkte nurodyta, kad taip yra siekiama užtikrinti, kad už konkurencijos teisės pažeidimus skirtos baudos atspindėtų ekonominę pažeidimo svarbą. Tame pačiame Direktyvos preambulės punkte nurodyta, kad to paties pažeidėjo padaryti pakartotiniai pažeidimai rodo jo polinkį daryti tokius pažeidimus, todėl jie yra labai svarbus ženklas, kad būtina sugriežtinti sankciją siekiant veiksmingo atgrasomo poveikio. Atitinkamai nacionalinės konkurencijos institucijos turi turėti įgaliojimus padidinti baudą, skirtiną ūkio subjektui, kai EK ar kitos ES valstybės narės konkurencijos institucija priėmė sprendimą, kuriuo nustatoma, kad tas ūkio subjektas pažeidė SESV 101 ar 102 straipsnį ir kad tas ūkio subjektas toliau vykdo tą patį pažeidimą arba padaro panašų pažeidimą. Pažymėtina, kad Įstatyme nėra tikslinga apibrėžti panašaus pažeidimo sampratą, kadangi tai turėtų būti sprendžiama kiekvienu konkrečiu atveju atsižvelgiant į ESTT praktiką.⁹ Be to, Europos Komisija savo 2006 m. Pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gairėse taip pat yra nurodžiusi, kad atsakomybę sunkinanti aplinkybė yra tuomet, kai ūkio subjektas pakartoja tokį patį arba panašų pažeidimą. Taigi ir dėl šios priežasties nėra tikslinga Įstatyme apibrėžti panašaus pažeidimo sampratą. Siekiant įgyvendinti Direktyvos 14 straipsnio 1 dalį, Projekto 18 straipsniu siūloma tikslinti atsakomybę sunkinančias aplinkybes įtvirtinančią Įstatymo 37 straipsnio 3 dalį: sunkinančia aplinkybę (pakartotinį pažeidimo padarymą) susieti su pažeidimo padarymu, bet ne su sankcijos paskyrimu, taip pat įtvirtinti, kad atsakomybę sunkinama, kai ūkio subjektas padaro ar tęsė SESV 101 ir 102 straipsnių pažeidimą, kurį jau yra konstatavusi EK ar kitos ES valstybės narės konkurencijos institucija.

Direktyvos 14 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad valstybės narės turi užtikrinti, kad nustatydamos už SESV 101 ar 102 straipsnio pažeidimą skirtinos baudos dydį jos vadovautųsi 2014 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/104/ES dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo (OL 2014 L 349, p. 1) (toliau – Žalos atlyginimo direktyva) 18 straipsnio 3 dalimi, t. y. atsižvelgtų į kompensaciją, sumokėtą susitarus tarpusavyje. Ši Žalos atlyginimo direktyvos nuostata Lietuvos teisėje buvo perkelta Įstatymo 37 straipsnio 2 dalimi, kurioje nustatyta, kad atsakomybę lengvinama, kai ūkio subjektas ar viešojo administravimo subjektas atlygino nuostolius. Atsakomybę pagal Įstatymo 37 straipsnio 2 dalį taip pat lengvinama, kai ūkio subjektas ar viešojo administravimo subjektas pašalina padarytą žalą. Atsižvelgus į tai, kad nuostoliai yra piniginė žalos išraiška¹⁰, bei siekiant aiškumo, Projekto 18 straipsniu siūloma tikslinti Įstatymo 37 straipsnio 2 dalies nuostatas, vietoj dviejų atsakomybę lengvinančių aplinkybių nurodyti vieną atsakomybę lengvinančią aplinkybę – atlygino žalą. Taip pat siūloma Įstatymo 37 straipsnio 2 ir 3 dalyse nurodytas atsakomybę lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes išdėstyti punktais.

Direktyvos preambulės 50, 51 punktuose nurodyta, kad baudų sušvelninimo programos yra pagrindinė slapčių kartelių nustatymo priemonė. Tačiau šiuo metu ES valstybėse narėse nėra taikoma bendra baudų švelninimo programa, o tai gali mažinti paskatas ūkio subjektams kreiptis į nacionalines konkurencijos institucijas pagal baudų švelninimo programas ir informuoti apie konkurenciją ribojančius susitarimus. Todėl yra tikslinga didinti teisinį tikrumą ir didinti baudų sušvelninimo programų patrauklumą visoje ES sumažinant šiuos skirtumus – suteikiant galimybę visoms nacionalinėms konkurencijos institucijoms taikyti baudų švelninimo programas vienodomis sąlygomis. Baudų sušvelninimo programos (atleidimo nuo baudos ar jos sumažinimo) sąlygas reglamentuoja Direktyvos 17–23 straipsnių nuostatos. Siekiant tinkamai įgyvendinti šias Direktyvos

⁹ ESTT 2007 m. gruodžio 12 sprendimas sujungtose bylose Nr. T-101/05 ir T-111/05, BASG AG ir UCB SA prieš Europos Komisiją, 64 p.

¹⁰ Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.249 straipsnio 1 dalis nustato, jog piniginė žalos išraiška yra nuostoliai.

nuostatas dėl baudų sušvelninimo programų Projekto 19 straipsniu siūloma tikslinti Įstatymo 38 straipsnio nuostatas – jas suderinti su iš Direktyvos kylančiais reikalavimais dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo. Be to, siūloma tikslinti pažeidimų, kuriems būtų taikoma baudų švelninimo programa, sąrašą, kad ši programa būtų taikoma tik vieniems iš pavojingiausių¹¹ konkurencijos teisės pažeidimų – draudžiamiems konkurentų susitarimams, nurodytiems šio įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1–4 punktuose, arba kitiems konkurentų susitarimams, kuriais siekiama riboti konkurenciją ir kuriais pažeidžiamos šio įstatymo 5 straipsnio 1 dalies ar SESV 101 straipsnio 1 dalies nuostatos, taip pat draudžiamiems ne konkurentų susitarimams dėl tiesioginio ar netiesioginio kainų nustatymo (fiksavimo), nurodyto šio įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte. Taip pat siūloma Projekto 2 straipsniu Įstatymo 3 straipsnį papildyti dviem naujomis sąvokomis – atleidimas nuo baudų ir baudų sumažinimas.

Direktyvos 23 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kokioms sąlygoms esant sankcijos ūkio subjektu buvusiems ir esamiems vadovams negali būti skiriamos, kai ūkio subjektas yra pateikęs prašymą atleisti nuo baudos ar baudą sumažinti: pirma, ūkio subjekto pateiktas prašymas turi atitikti tam tikrus reikalavimus, antra, buvę ir esami vadovai turi bendradarbiauti su konkurencijos institucija, trečia, ūkio subjekto prašymas turi būti pateiktas anksčiau nei konkurencijos institucijos informavo buvusius ir esamus vadovus apie procesą, kuriame buvo skirtos sankcijos. Atsižvelgiant į tai, Projekto 22 straipsnio 1 dalimi siūloma papildyti Įstatymo 40 straipsnio 3 dalies nuostatas ir taip jas suderinti su iš Direktyvos kylančiais reikalavimais.

Siekiant tinkamai perkelti Direktyvos 29 straipsnio nuostatas, kurios reglamentuoja sankcijų skyrimo senaties terminų taisykles, Projekto 16 straipsniu siūloma tikslinti Įstatymo 35 straipsnio 4 dalies 1 punktą ir jame įtvirtinti, kad sankcijų taikymo terminas sustabdomas ne nuo Konkurencijos tarybos nutarimo pradėti tyrimą priėmimo, bet nuo bent vieno ūkio subjekto ar viešojo administravimo subjekto, dėl kurių Konkurencijos taryba yra pradėjusi pažeidimo tyrimo procedūrą, informavimo apie jų atžvilgiu pradėtą pažeidimų tyrimo procedūrą. Atitinkamai Projekto 16 straipsniu siūloma Įstatymo 35 straipsnio 4 dalį papildyti nauju punktu, kuris reglamentuotų sankcijų taikymo termino sustabdymą tuo atveju, kai kitų ES valstybių narių konkurencijos institucijos ar EK atlieka pažeidimo tyrimo procedūrą dėl to paties įtariamo SESV 101 ar 102 straipsnių pažeidimo.

6. Direktyvos 24 straipsnio 1 ir 2 dalyje nurodyta, kad nacionalinės konkurencijos institucijos turi turėti teisę atlikti tyrimo veiksmus kitos ES valstybės narės konkurencijos institucijos vardu, o kitos ES valstybės narės konkurencijos institucijos įgaliojimai turi būti aktyviai dalyvauti tokiuose tyrimo veiksmuose ir padėti tyrimo veiksmus atliekantiems kitos institucijos pareigūnams. Projekto 10 straipsniu siūloma papildyti Įstatymo 25 straipsnį 9, 10 ir 11 dalimis ir jose įtvirtinti šias Direktyvos 24 straipsnio 1 ir 2 dalies nuostatas.

Direktyvos 25–28 straipsniai reglamentuoja ES valstybių narių konkurencijos ar kitų kompetentingų institucijų savitarpio pagalbos klausimus, kai jos viena kitos vardu informuoja atitinkamus asmenis apie visus su SESV 101 ir 102 straipsnių taikymu susijusius dokumentus, priverstinai išieško kitos institucijos paskirtą baudą ir palūkanas. Projekto 25 straipsniu siūloma Įstatymą papildyti nauju VIII skyriumi, kuriame būtų įtvirtinti Direktyvos 25–28 straipsnių nuostatų reikalavimai. Įstatymo VIII skyrių sudarytų du straipsniai: Įstatymo 58 straipsnis ir Įstatymo 59 straipsnis. Įstatymo 58 straipsnis nustatytų atvejus ir sąlygas, kai ES valstybių narių konkurencijos ar kitos kompetentingos institucijos viena kitos vardu informuoja atitinkamus asmenis apie visus su SESV 101 ir 102 straipsnių taikymu susijusius dokumentus, priverstinai išieško paskirtą baudą ir palūkanas. Pagal siūlomą Įstatymo 58 straipsnį iš kitų ES valstybių narių konkurencijos institucijų gautus prašymus dėl asmenų informavimo vykdytų Konkurencijos taryba, o sprendimus, kuriais paskirtos baudos už Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 ir 102 straipsnių nuostatų pažeidimą, arba pažeidimą, už kurį numatytos baudos pagal nacionalinius teisės aktus, perkeliančius Direktyvos (ES) 2019/1 13 ir 16 straipsnių nuostatas, kuris nebuvo apskūstas per jo apskundimo terminą, ar

¹¹ Atkreiptinas dėmesys, kad Direktyvos nuostatos baudų švelninimo programas reglamentuoja tik dėl slapčių kartelių, tačiau nustato, kad valstybės narės turi teisę baudų švelninimo programas taikyti ir plačiau (žr. Direktyvos preambulės 11 punktą).

įsiteisėjus teismo sprendimui dėl atitinkamos institucijos sprendimo, kuriuo paskirta bauda (toliau – sprendimas, kuriuo paskirta bauda) – antstoliai (Konkurencija taryba šiame procese tik gautų tokio pobūdžio prašymus ir, patikrinusi jų atitiktį Konkurencijos tarybos nustatytiems reikalavimams, perduotų tokius sprendimus vykdyti antstoliui). Atsižvelgiant į Direktyvos 27 straipsnio 4 dalį Projekto 25 straipsniu siūloma Įstatymo 58 straipsnio 6 dalyje nustatyti, kad kitos ES valstybės narės konkurencijos institucijos sprendimas, kuriuo paskirta bauda, kuri prašoma vykdyti Lietuvos Respublikoje, yra vykdomasis dokumentas ir Konkurencijos taryba šiame procese turi Civilinio proceso kodekse numatytas išieškotojo teises ir pareigas, išskyrus teisę atsisakyti išieškojimo ir teisę sudaryti taikos sutartį. Tai, kad kiti Lietuvos Respublikos įstatymai gali numatyti vykdomuosius dokumentus, įtvirtina CPK 587 straipsnio 10 punkto nuostatos. Projekto 25 straipsniu siūloma Įstatymo 58 straipsnio 9, 10 dalyse įtvirtinti su bendradarbiavimu susijusių išlaidų atlyginimo tvarką, o Įstatymo 58 straipsnio 11 dalyje nustatyti, kad reikalavimus Įstatymo 58 straipsnio numatytiems prašymams, jų įgyvendinimo, su bendradarbiavimu susijusių Konkurencijos tarybos ir kitų ES kompetentingų institucijų patirtų išlaidų atlyginimo tvarką nutarimu nustatytą Konkurencijos taryba. Atkreiptinas dėmesys, kad Konkurencijos taryba savo nutarimu tik perkels Direktyvos 27 straipsnyje nustatytus reikalavimus, kadangi šis Direktyvos straipsnis detalai reglamentuoja su bendradarbiavimu susijusius klausimus. Projekto 25 straipsniu siūlomos Įstatymo 59 straipsnio nuostatos būtų skirtos iš savitarpio pagalbos kylančių ginčų sprendimo taisyklėms, kuriomis būtų perkeltos Direktyvos 28 straipsnio nuostatos. Siūloma nustatyti, kad Vilniaus apygardos administracinis teismas nagrinėtų ginčus, kurie kyla tarp Konkurencijos tarybos ir informuojamo asmens Konkurencijos tarybai įgyvendinant iš kitos ES valstybės narės konkurencijos institucijos gautą prašymą informuoti atitinkamus asmenis; atsižvelgiant į CPK 510 straipsnio nuostatas, kad skundus dėl antstolio veiksmų nagrinėja bendros kompetencijos teismai, Projekto 25 straipsniu siūloma taip pat įtvirtinti tokią pačią antstolio veiksmų apskundimo taisyklę antstoliui vykdamas kitos ES konkurencijos institucijos sprendimą, kuriuo paskirta bauda, kai toks sprendimas vykdomas Lietuvos Respublikoje; Projekto 25 straipsniu siūloma nustatyti, kad Vilniaus apygardos administracinis teismas nagrinėtų ginčus dėl Konkurencijos tarybos pateikto prašymo kitai ES valstybės narės konkurencijos ar kitai kompetentingai institucijai (dėl dokumentų, apie kuriuos turi būti informuoti asmenys, teisėtumo; dėl pateikto pagalbos prašymo teisėtumo).

7. Atsižvelgiant į tai, kad Direktyvos 31 straipsnio 2 dalies nuostatos reikalauja, kad nacionalinės konkurencijos institucijos laikytųsi profesinės paslapties principo, kuris yra įtvirtintas ir Reglamento 28 straipsnyje, Projekto 8 straipsniu siūloma Įstatymo 21 straipsnį papildyti nauja dalimi ir joje įtvirtinti nuostatas dėl bendradarbiaujant su EK ir kitų ES valstybių narių konkurencijos institucijomis gautų dokumentų apsaugos. Projekto 8 straipsniu taip pat siūloma nustatyti, kad Konkurencijos taryba turi teisę atskleisti ir naudoti šią bendradarbiaujant gautą informaciją, kai to reikia pažeidimams, už kuriuos numatyta galimybė skirti baudas pagal šio įstatymo 36 straipsnį įrodyti (ir atitinkamai SESV 101 ir 102 straipsnio pažeidimams). Tokią teisę Reglamento 27 straipsnio 2 dalis numato ir EK.

Siekiant įgyvendinti Direktyvos 31 straipsnio 3 ir 4 dalies nuostatas, kurios reglamentuoja teisę susipažinti su byla ir informacijos naudojimo apribojimus, tuo atveju, kai šalys yra pateikusios prašymus pagal baudų sušvelninimo programą, Projekto 8 straipsniu siūloma tikslinti Įstatymo 21 straipsnio 9–12 dalis – jose įtvirtinti prašymų sumažinti baudą pagal baudų sušvelninimo programą apsaugą. Projekto 20 straipsniu taip pat siūloma tikslinti Įstatymo 38¹ straipsnio 3 dalies 3 punktą, jame įtvirtinant ir prašymus dėl baudos sumažinimo. Taip pat Projekto 23 straipsniu siūloma tikslinti ir Įstatymo 53 straipsnio 5 ir 9 dalis.

Siekiant įgyvendinti Direktyvos 31 straipsnio 2 dalies nuostatas, kurios nustato pareigą nacionalinėms konkurencijos institucijoms, jų pareigūnams, darbuotojams ir kitiems toms institucijoms prižiūrint dirbantiems asmenims saugoti profesinę paslaptį, Projekto 10 straipsniu siūloma papildyti Įstatymo 25 straipsnio 1 dalies 10 punktą ir šio straipsnio 4 dalį ir jose nustatyti, kad tyrimui pasitelkti specialistai ir ekspertai, policijos pareigūnai privalo saugoti tyrimo metu sužinotas ūkio subjektų komercines ar profesines paslaptis.

Siekiant įgyvendinti Direktyvos 31 straipsnio 5 dalies reikalavimus Projekto 13 straipsniu siūloma Įstatymo 29 straipsnį papildyti nauja dalimi ir joje įtvirtinti, kada Konkurencijos tarybos atliekamos procedūros dalyviai įgyja teisę teisiniuose procesuose naudoti informaciją, kurią parengė kiti fiziniai ar juridiniai asmenys, taip pat informaciją, kurią Konkurencijos taryba parengė ir procedūros dalyviams išsiuntė procedūros dėl Įstatymo pažeidimo metu, rašytinius pripažinimo pareiškimus, kurie buvo atsiimti. Siekiant įgyvendinti Direktyvos 31 straipsnio 6 dalies nuostatas, reglamentuojančias, kokiais atvejais valstybės narės gali tarpusavyje keistis prašymais atleisti nuo baudos ar sumažinti baudą, Projekto 19 straipsniu siūloma Įstatymo 38 straipsnį papildyti nauja dalimi, kurioje būtų įtvirtintos šios Direktyvos taisyklės.

8. Konkurencijos tarybai nuo 2019 m. gegužės 1 d. netekus reklamos priežiūros funkcijos,¹² neteko galios ir Įstatymo 15 straipsnio 1 dalies, kurioje yra nurodytas pavyzdinis nesąžiningos konkurencijos veiksmų sąrašas, 7 punktas: „Ūkio subjektams draudžiama atlikti bet kuriuos veiksmus, prieštaraujančius ūkinės veiklos sąžiningai praktikai ir geriems papročiams, kai tokie veiksmai gali pakenkti kito ūkio subjekto galimybėms konkuruoti, įskaitant: 7) reklamos, kuri pagal Lietuvos Respublikos reklamos įstatymą (toliau – Reklamos įstatymas) laikoma klaidinančia ar neleistina lyginamąja reklama, naudojimą.“ Šis nustojęs galioti punktas labiausiai buvo susijęs su viešojo intereso gynimu, todėl buvo pagrįsta Konkurencijos tarybai nustatyti įgaliojimus atlikti tyrimus dėl nesąžiningos konkurencijos veiksmų. Panaikinus šį punktą, Įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje liko nurodyti tik individualaus pobūdžio nesąžiningos konkurencijos veiksmų ginčai, kylantys tarp kelių ūkio subjektų, pavyzdžiui, ginčas, kai vienas ūkio subjektas savavališkai naudoja žymenį, kuris yra panašus į kito ūkio subjekto naudojamą pavadinimą, prekės ženklą ir pan., ginčas, kai vienas ūkio subjektas siūlo konkuruojančio ūkio subjekto darbuotojams nutraukti darbo sutartį ar neatlikti visų ar dalies darbo pareigų, ginčas, kai vienas ūkio subjektas imituoja kito ūkio subjekto gaminį ar jo pakuotę. Kaip matyti iš Įstatymo 17, 18 straipsnių nuostatų, Konkurencijos taryba nėra ta institucija, kurios užduotis – spręsti individualaus pobūdžio ginčus tarp kelių ūkio subjektų. Be to, jau šiuo metu ūkio subjektai dėl nesąžiningos konkurencijos veiksmų tiesiogiai kreipiasi į bendros kompetencijos teismus, prašydami kito ūkio subjekto veiksmus pripažinti nesąžiningos konkurencijos veiksmais ir atlyginti šiais veiksmais patirtą žalą. Esamą situaciją atspindi tai, kad Konkurencijos taryba per pastaruosius dvidešimt metų turėjo tik vieną bylą dėl nesąžiningos konkurencijos veiksmų, kuri buvo susijusi su klaidinančios reklamos skleidimu (t. y. netekusiu galios Įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 7 punktu). Taip pat atsižvelgtina ir į kitų ES valstybių narių praktiką dėl nesąžiningos konkurencijos veiksmų. Pavyzdžiui, Latvijoje įvertinus, kad dažniausiai nesąžiningos konkurencijos veiksmų ginčai yra individualaus pobūdžio, nuspręsta ginčus dėl nesąžiningos konkurencijos perleisti teismams¹³. Teismai nesąžiningos konkurencijos veiksmus, nagrinėja ir Lenkijoje,¹⁴ Vokietijoje,¹⁵ Suomijoje¹⁶. Atsižvelgiant į tai, Projekto 4 straipsniu siūloma panaikinti Įstatymo 16 straipsnio 4 dalį, kurioje yra įtvirtinta, kad Konkurencijos taryba nagrinėja nesąžiningos konkurencijos veiksmus, bei atitinkamai Projekto 1 straipsniu, 9 straipsniu ir 17 straipsniu patikslinti kitas Įstatymo nuostatas, kurios yra susijusios su šia Konkurencijos tarybos funkcija (Įstatymo 1 straipsnio 2 dalis, 22 straipsnio 1 dalies 5 punktas, 36 straipsnio 2 dalis).

9. Įstatymo 11 straipsnio 6 dalis nustato koncentracijos nagrinėjimo procedūros stabdymo galimybę tuo atveju, kai koncentracijoje dalyvaujantys ūkio subjektai nepateikia Konkurencijos tarybos reikalaujamos pagal Įstatymo 11 straipsnio 5 dalį informacijos arba pateikia ją ne visą. Taigi,

¹² Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo Nr. VIII-1871 19, 21, 24 ir 25 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIII-2010.

¹³ Žr. Latvijos konkurencijos įstatymo 18¹ straipsnį, kuriame įtvirtinta teismų kompetencija spręsti iš nesąžiningos konkurencijos kylančius ginčus (prieiga per internetą: <https://www.kp.gov.lv/en/normative-akti/latvijas-konkurences-normative-akti>).

¹⁴ Prieiga per internetą: <http://limegreenip.hoganlovells.com/article/39/unfair-competition-unfair-competition-poland>.

¹⁵ Žr. Vokietijos įstatymą prieš nesąžiningą konkurenciją, kuriame taip pat yra įtvirtinta teismų kompetencija spręsti iš nesąžiningos konkurencijos veiksmų kylančius ginčus (prieiga per internetą: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_uwg/englisch_uwg.html#p0151).

¹⁶ Žr. Suomijos nesąžiningos verslo praktikos įstatymą, kuriame yra įtvirtinta teismo kompetencija spręsti ginčus, kylančius dėl nesąžiningos praktikos (prieiga per internetą: <http://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1978/en19781061.pdf>).

tik nuo koncentracijoje dalyvaujančių ūkio subjektų priklauso, ar Konkurencijos taryba pasinaudos Įstatymo 11 straipsnio 6 dalimi ir kiek laiko bus sustabdyta ši procedūra. Atsižvelgiant į tai bei siekiant išvengti pernelyg ar nepagrįstai ilgo koncentracijos nagrinėjimo laikotarpio, taip pat siekiant apriboti riziką, kad koncentracijoje dalyvaujantiems ūkio subjektams pernelyg ilgai nepateikus koncentracijos nagrinėjimui reikalingos informacijos, pranešime apie koncentraciją pateikta informacija bei koncentracijos nagrinėjimo metu surinkta informacija taps nebeaktuali ir dėl to Konkurencijos taryba negalės įvertinti visų reikšmingų aplinkybių bei priimti tinkamą sprendimą. Projekto 3 straipsniu siūloma Įstatymo 11 straipsnio 6 dalyje įtvirtinti, kad bendra pranešimo apie koncentraciją nagrinėjimo sustabdymo trukmė šiuo atveju negali būti ilgesnė nei trys mėnesiai. Trijų mėnesių terminas yra pasirinktas dėl to, kad pagal Įstatymo 11 straipsnio 2 dalį bendra koncentracijos nagrinėjimo trukmė yra keturi mėnesiai. Projekto 3 straipsniu taip pat siūloma nustatyti, kad viršijus šį laikotarpį pranešimo apie koncentraciją nagrinėjimas būtų nutraukiamas, o ūkio subjektai, siekiantys gauti leidimą koncentracijai, turėtų pateikti naują pranešimą apie koncentraciją. Šiomis siūlomomis įtvirtinti nuostatomis taip pat siekiama sumažinti našta ne koncentracijos dalyviams, kadangi koncentracijos dalyviams ilgą laiką nepateikus informacijos, ne koncentracijos dalyviams gali reikėti iš naujo Konkurencijos tarybai teikti atnaujintą, tuo metu aktualią informaciją.

Projekto 3 straipsniu siūloma Įstatymo 11 straipsnį papildyti nauja 7 dalimi ir joje įtvirtinti Konkurencijos tarybos įgaliojimus dviem atvejais pratęsti koncentracijos nagrinėjimo terminą, kuris yra naikinamasis, vienu mėnesiu. Pirmuoju atveju Konkurencijos taryba turėtų teisę pratęsti koncentracijos nagrinėjimo terminą, jeigu yra gautas pranešimą apie koncentraciją pateikusių ūkio subjektų sutikimas. Analogiška teisė pratęsti terminą dvidešimčiai darbo dienų, kai yra gautas sutikimas, yra įtvirtinta 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (toliau – Susijungimų reglamentas) 10 straipsnio 3 dalyje, todėl tokiu Įstatymo pakeitimu taip pat yra siekiama ES ir Lietuvos Respublikos teisės suderinimo. Antruoju atveju Konkurencijos taryba turėtų teisę pratęsti koncentracijos nagrinėjimo terminą vienam mėnesiui, jeigu likus mažiau nei 20 kalendorinių dienų iki koncentracijos nagrinėjimo termino pabaigos ūkio subjektai, kontroliuojantys asmenys ar viešojo administravimo subjektai Konkurencijos tarybai pateikia papildomą informaciją, reikalingą Įstatymo 12 straipsnio 1 dalyje nurodytiems nutarimams priimti, ir jeigu dėl objektyvių priežasčių per Įstatyme numatytą koncentracijos nagrinėjimo terminą nėra galimybės išnagrinėti pranešimo apie koncentraciją. Taigi tik nustačiusi šias dvi būtinas sąlygas, Konkurencijos taryba antruoju atveju galėtų vienam mėnesiui pratęsti koncentracijos nagrinėjimo terminą. Tokiu siūlymu Konkurencijos tarybos diskrecija pratęsti terminą nėra neribota, kadangi pratęsimo galimybė siejama su dviem būtinosiomis sąlygomis (informacijos pateikimu likus mažiau nei 20 kalendorinių dienų iki koncentracijos nagrinėjimo termino pabaigos bei negalėjimu išnagrinėti koncentracijos dėl objektyvių priežasčių), be to, koncentracijų nagrinėjimo terminas galėtų būti pratęstas tik vienam mėnesiui, o tai yra labai ribotas terminas. Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvoje nustatytas koncentracijų nagrinėjimo terminas yra maždaug mėnesiu trumpesnis, nei nustatyta Susijungimų reglamente, kurį taiko EK, kadangi pagal Susijungimų reglamentą koncentracijų nagrinėjimo terminai skaičiuojami darbo dienomis, priešingai nei Lietuvoje, kurioje koncentracijų nagrinėjimo terminai skaičiuojami kalendorinėmis dienomis. Todėl Konkurencijos tarybos teisė pratęsti koncentracijos nagrinėjimo terminą vienam mėnesiui tik dar labiau priartins Lietuvoje esančią koncentracijų nagrinėjimo procedūrą prie tos, kurią turi EK. Be to, Lietuva nebūtų vienintelė ES valstybė narė, kurioje būtų nustatyta teisė pratęsti koncentracijų nagrinėjimo terminą labai ribotam laikotarpiui ir tik esant tam tikroms sąlygoms. Atsižvelgiant į tai, kad termino pratęsimas gali paveikti koncentracijos dalyvių interesus, Projekto 3 straipsniu siūloma Įstatymo 11 straipsnio 7 dalyje nustatyti, kad Konkurencijos taryba apie sprendimą pratęsti terminą per 2 darbo dienas nuo sprendimo priėmimo informuotų koncentracijoje dalyvaujančius ūkio subjektus.

Konkrencijos tarybos praktikoje taip pat pasitaiko atveju, kai nagrinėjant pranešimą apie koncentraciją pranešime apie koncentraciją nurodyti faktai pasikeičia arba paaiškėja, kad pranešime apie koncentraciją nebuvo pateikta bet kokia šio Įstatymo 9 straipsnio 3 dalyje nurodyta informacija. Atsižvelgiant į tai, kad pranešimo apie koncentraciją nagrinėjimo terminas yra trumpas ir

naikinamasis (Įstatymo 11 straipsnio 2 dalis įtvirtina pranešimo apie koncentraciją nagrinėjimo terminą, kuris yra keturi mėnesiai), Projekto 3 straipsniu siūloma Įstatymo 11 straipsnį papildyti 8 dalimi ir joje nustatyti, kad pranešimą apie koncentraciją pateikę asmenys privalo nedelsdami raštu informuoti Konkurencijos tarybą apie nagrinėjant pranešimą apie koncentraciją atsiradusius pranešime apie koncentraciją nurodytų faktų pasikeitimus arba bet kokią šio Įstatymo 9 straipsnio 3 dalyje nurodytą informaciją, kuri nebuvo pateikta pranešime apie koncentraciją. Taip pat siūloma nustatyti, kad jei nagrinėjant pranešimą apie koncentraciją paaiškėja naujos koncentracijos poveikio vertinimui reikšmingos pagal šio Įstatymo 9 straipsnio 3 dalį reikalaujamos pateikti informacijos, apie kurią pranešimą pateikę asmenys žino arba turėtų žinoti, Konkurencijos taryba turi teisę pranešimą apie koncentraciją laikyti gautu Konkurencijos taryboje tą dieną, kai Konkurencijos taryba gauna atitinkamą informaciją. Analogiška nuostata yra įtvirtinta Susijungimų reglamento 5 straipsnio 3 dalyje, todėl tokiu Įstatymo pakeitimu taip pat siekiama Lietuvos Respublikos ir ES konkurencijos teisės suderinimo.

10. Reglamento 27 straipsnio 2 dalis įtvirtina EK teisę atskleisti ir naudoti šalių pateiktą konfidencialią informaciją, kai to reikia SESV 101 ir 102 straipsnių pažeidimui įrodyti. Siekiant ES ir Lietuvos konkurencijos teisės suderinimo (Įstatymo 1 straipsnio 3 dalis) Projekto 8 straipsniu siūloma tokią konfidencialios informacijos atskleidimo teisę suteikti ir Konkurencijos tarybai. Dėl to Projekto 8 straipsniu siūloma papildyti Įstatymo 21 straipsnį nauja dalimi ir joje įtvirtinti Konkurencijos tarybos teisę išimtiniais atvejais, kai to reikia Įstatymo pažeidimui konstatuoti, atskleisti ir naudoti ūkio subjektų komercines ar profesines paslaptis. Neatskleidusi ūkio subjekto komercinių ar profesinių paslapčių, Konkurencijos taryba negalėtų konstatuoti Įstatymo nuostatų pažeidimo. Prieš Konkurencijos tarybai priimant sprendimą atskleisti ūkio subjektų komercines ar profesines paslaptis, ūkio subjektui, kurio komercines ar profesines paslaptis norima atskleisti, būtų pasiūloma per Konkurencijos tarybos nustatytą terminą, ne trumpesnę nei 3 darbo dienas pateikti savo paaiškinimus. Detali tokio atskleidimo procedūra bus aprašyta Konkurencijos tarybos darbo reglamente. Atkreiptinas dėmesys, kad Konkurencijos taryba pagal Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo nuostatas neturi teisės susipažinti su informacija, sudarančia advokato profesinę paslaptį. Atsižvelgiant į tai, Projekto 8 straipsniu siekiama patikslinti Įstatymo 21 straipsnio 1 dalį ir joje aiškiai nustatyti, kad Konkurencijos taryba neturi teisės susipažinti su informacija, sudarančia advokato profesinę paslaptį.

Įstatyme nustatyta, kad Konkurencijos taryba sprendimą dėl prašymų dėl komercinių ar profesinių paslapčių apsaugos priima ne vėliau, negu priimamas galutinis Konkurencijos tarybos nutarimas ar kitoks sprendimas dėl nagrinėjamo klausimo, tačiau patys ūkio subjektai prašymus dėl komercinių ar profesinių paslapčių apsaugos gali teikti ir po galutinio Konkurencijos tarybos nutarimo. Projekto 8 straipsniu siūloma pakeisti Įstatymo 21 straipsnio 6 dalį (dabar būtų Įstatymo 21 straipsnio 7 dalis) ir apriboti prašymų dėl komercinių ar profesinių paslapčių apsaugos nagrinėjimą po to, kai yra priimamas galutinis Konkurencijos tarybos nutarimas. Taip pat siekiama įtvirtinti Konkurencijos tarybos teisę sprendimą dėl šių prašymų priimti po galutinio Konkurencijos tarybos nutarimo priėmimo, kai yra rengiamas nutarimo išrašas be komercinių ar profesinių paslapčių.

Projekto 8 straipsniu siūloma pakeisti Įstatymo 21 straipsnio 12 dalį (dabar būtų Įstatymo 14 dalis), kuri reglamentuoja informacijos apsaugą Konkurencijos taryboje, ir taip šias nuostatas suderinti su Žalos atlyginimo direktyvos nuostatomis, kad teisminiame procese turi būti vengiama „zondavimo ekspedicijų“, t. y. konkrečiai neapibrėžtų ar itin plačiai apibrėžtų paieškų, kai ieškoma konkurencijos institucijų bylose esančios informacijos, kurios aktualumas mažai tikėtinas. Pagal Žalos atlyginimo direktyvos preambulės 23 punktą neturėtų būti laikoma, kad prašymai atskleisti įrodymus yra proporcingi, kai juose prašoma bendrai atskleisti konkurencijos institucijos bylose esančius dokumentus, susijusius su tam tikra byla ar bendru dokumentų, kuriuos pateikė šalis konkrečios bylos atveju, atskleidimu. Šis Žalos atlyginimo direktyvos reikalavimas yra įgyvendintas Įstatymo 53 straipsnio 3 dalyje kurioje nurodyta, kad: „Prašymas išreikalaus visą Konkurencijos tarybos bylose esančią medžiagą, tiksliai neįvardijus įrodymų arba su byla susijusių įrodymų kategorijų, nėra tenkinamas“. Atsižvelgiant į tai, kad Konkurencijos taryba pagal Įstatymo 53 straipsnio 3 dalį net teismui negali pateikti visos Konkurencijos tarybos bylos medžiagą sudarančios

informacijos, tokia pati taisyklė turėtų būti įtvirtinta ir Įstatymo 21 straipsnio 14 dalyje, reglamentuojančioje trečiųjų asmenų teisę susipažinti su Konkurencijos tarybos turima informacija po galutinio Konkurencijos tarybos nutarimo ar kitokio sprendimo priėmimo. Atsižvelgus į tai, Projekto 8 straipsniu siūloma papildyti Įstatymo 21 straipsnio 14 dalį – nurodyti, kad prašymai pateikti visus su Konkurencijos tarybos galutiniu nutarimu ar kitoku sprendimu susijusius dokumentus ir kitą informaciją, tiksliai neišvardijus prašomų dokumentų ir kitos informacijos, nėra tenkinami.

11. Projekto 8 straipsniu siūlomu Įstatymo 21 straipsnio papildymu dėl asmens duomenų siekiama nustatyti balansą tarp duomenų subjektų teisių ir duomenų valdytojų ir tvarkytojų pareigų ir įtvirtinti Konkurencijos tarybos teisę tam tikrais atvejais apriboti 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL 2016 L 119, p. 1) (toliau – BDAR) nustatytas duomenų subjektų teises. BDAR 23 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad BDAR įtvirtintos duomenų subjektų teisės, duomenų valdytojų pareigos ir su asmens duomenų tvarkymu susiję principai tiek, kiek jų apribojimo reikalauja teisių ir pareigų apribojimas, gali būti visiškai arba iš dalies apriboti teisėkūros priemonėmis, kai tokiu apribojimu gerbiama pagrindinių teisių ir laisvių esmė ir jis demokratinėje visuomenėje yra būtina ir proporcinga priemonė siekiant užtikrinti tam tikrus BDAR 23 straipsnio 1 dalies a)–j) punktuose įtvirtintus tikslus. Taigi, BDAR 23 straipsnio nuostatos pačios neapriboja asmens duomenų subjektų teisių, bet suteikia galimybę valstybėms narėms tokią apribojimą numatyti nacionalinėje teisėje. Nustatant tokius apribojimus turi būti išpildytos visos BDAR 23 straipsnyje nustatytos sąlygos ir tokie apribojimai turi būti nustatyti taip, kad neprieštarautų Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 8 straipsnyje įtvirtintai teisei į savo asmens duomenų apsaugą (kartu ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 8 straipsniui bei Lietuvos Respublikos Konstitucijos 22 straipsniui). Konstitucinis Teismas savo nutarimuose (2004 m. gruodžio 29 d., 2005 m. liepos 8 d., 2009 m. gruodžio 11 d. nutarimai) ne kartą yra konstatavęs, kad pagal Konstituciją riboti žmogaus teisės ir laisvės galima, jeigu laikomasi šių sąlygų: 1) tai daroma įstatymu; 2) ribojimai yra būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises ir laisves ir Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, taip pat konstituciškai svarbius tikslus; 3) ribojimais nėra paneigiama teisių ir laisvių prigimtis bei jų esmė; 4) laikomasi konstitucinio proporcingumo principo. Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 29 d. nutarime yra pažymėjęs, kad tarp, viena, asmens teisių ir laisvių ir, antra, visuomenės interesų neretai kyla konfliktų, o kartais atsiranda ir prieštaravimų, kad demokratinėje visuomenėje tokie prieštaravimai sprendžiami derinant skirtingus interesus ir siekiant nepažeisti jų pusiausvyros ir kad vienas iš interesų derinimo būdų yra asmens teisių ir laisvių įgyvendinimo ribojimas. Reikalavimas laikantis konstitucinio proporcingumo principo asmens teisių ir laisvių įstatymu neriboti labiau, negu reikia teisėtiems ir visuomenei svarbiems tikslams pasiekti, *inter alia*, suponuoja reikalavimą įstatymų leidėjui nustatyti tokią teisinę reguliavimą, kuris sudarytų prielaidas pakankamai individualizuoti asmens teisių ir laisvių apribojimus: ribojantis asmens teises ir laisves įstatymo nustatytas teisinis reguliavimas turi būti toks, kad sudarytų prielaidas kiek įmanoma įvertinti individualią kiekvieno asmens padėtį ir, atsižvelgiant į visas svarbias aplinkybes, atitinkamai individualizuoti konkrečias tam asmeniui taikytinas ribojančias jo teises priemones (Konstitucinio Teismo 2011 m. liepos 7 d., 2014 m. balandžio 14 d. nutarimai).

Atsižvelgiant į tai, Įstatyme siūloma įtvirtinti Konkurencijos tarybos teisę kiekvienu konkrečiu atveju spręsti, ar yra būtina apriboti tam tikras asmens duomenų subjektų teises – teisę būti informuotiems apie savo duomenų tvarkymą, teisę susipažinti su duomenimis, teisę reikalauti ištaisyti duomenis, teisę reikalauti ištrinti duomenis bei teisę apriboti duomenų tvarkymą. Šiuo atveju yra remiamasi BDAR 23 straipsnio 1 dalies e) punktu kaip pagrindu nustatyti tokių apribojimų galimybę – kiti Sąjungos ar valstybės narės svarbūs tikslai, susiję su bendrais viešaisiais interesais, visų pirma svarbiu ekonominiu ar finansiniu Sąjungos ar valstybės narės interesu, įskaitant pinigų, biudžeto bei mokesčių klausimus, visuomenės sveikatą ir socialinę apsaugą. Tai aiškinama tuo, kad atlikdama savo funkcijas Konkurencijos taryba užtikrina visos ES ir nacionaliniu mastu svarbų ekonominį ir finansinį

interesą ir tam, kad jis būtų užtikrintas, tam tikrais atvejais būtina apriboti tam tikras duomenų subjektų teises. Priešingu atveju Konkurencijos tarybai būtų sukliudyta išaiškinti konkurencijos teisės pažeidimus (taip pat ir efektyviai), išnagrinėti gautus pranešimus apie koncentraciją – ar nebūtų galimybės procedūros atlikti taip, kaip yra reikalaujama pagal Konkurencijos tarybos atliekamai procedūrai nustatytas taisykles. Atkreiptinas dėmesys, kad EK, kuri, kaip ir Konkurencijos taryba, taiko ES konkurencijos taisykles, 2018 m. gruodžio 5 d. sprendimu Nr. 2018/1927, kuriuo nustatomos EK atliekamo asmens duomenų tvarkymo konkurencijos srityje vidaus taisyklės, susijusios su informacijos teikimu duomenų subjektams ir tam tikrų teisių ribojimu, taip pat yra numatiusi galimybę apriboti duomenų subjektų teises. EK minėtame sprendime taip pat vadovaujasi siekiu visos ES ir nacionaliniu mastu užtikrinti svarbų ekonominį ir finansinį interesą. Sprendimo 1 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad „Šis sprendimas taikomas asmens duomenų tvarkymui, kurį Komisija atlieka veiklos, kuria ji siekia vykdyti savo funkcijas pagal Sutarties 101–109 straipsnius, arba su ja susijusiais tikslais.“ Be to, kaip yra nurodęs ES asmens duomenų apsaugos pareigūnas savo 2018 m. spalio 22 d. išaiškinime ES institucijoms, atliekančioms tyrimus, įskaitant ir EK Konkurencijos generalinį direktoratą, BDAR niekaip neriboja tokių institucijų teisių gauti informaciją, kurioje yra asmens duomenų, tiek tuo atveju, kai asmuo informaciją institucijoms teikia vykdydamas savo pareigas, tiek kai tokią informaciją asmuo teikia savanoriškai.¹⁷ Taigi BDAR negali būti Konkurencijos tarybai kliūtis atlikti viešojo pobūdžio funkcijas, kai yra siekiama nustatyti konkurencijos teisės pažeidimus, išnagrinėti gautus pranešimus apie koncentraciją.

Taigi, Įstatymo 21 straipsnio 15 ir 16 dalyse siūloma nustatyti:

1) **baigtinį sąrašą atvejų**, kada gali būti ribojamos duomenų subjektų teisės (pirma, jeigu įgyvendinus duomenų subjekto teises būtų padarytas neigiamas poveikis šio įstatymo ir kitų įstatymų, kurių laikymosi priežiūrą vykdo Konkurencijos taryba, pažeidimų tyrimo ar koncentracijos priežiūros procedūros eigai, strategijai ar tikslams; antra, jeigu įgyvendinus duomenų subjekto teises būtų pažeistos kitų asmenų teisės ir laisvės, kurias privalo užtikrinti Konkurencijos taryba šio įstatymo ir kitų įstatymų, kurių priežiūrą vykdo Konkurencijos taryba, pažeidimo ar koncentracijos priežiūros procedūros metu). EK savo sprendimo 2 straipsnio 2 dalyje yra nurodžiusi, kad ji teisių ir pareigų apribojimus gali taikyti tais atvejais, kai tų teisių ir pareigų įgyvendinimas keltų grėsmę Komisijos tyrimo ir vykdymo užtikrinimo veiklos tikslui, be kita ko, dėl to, kad būtų atskleistos tyrimo priemonės ir metodai, arba darytų neigiamą poveikį kitų duomenų subjektų teisėms ir laisvėms;

2) **sąlygas**, kuriomis remiantis duomenų subjektų teisės gali būti apribotos (ribojimai galės būti taikomi tiek, kiek tai yra būtina ir proporcinga nurodytais atvejais, be to, apribojimas gali būti taikomas tik toms duomenų subjekto asmens duomenų kategorijoms, dėl kurių šios teisės negali būti visiškai arba iš dalies įgyvendintos);

3) **apribojimų apimtį** (atsižvelgiant į individualią situaciją, duomenų subjekto teisės gali būti apribojamos visiškai ar iš dalies);

4) **apribojimo taikymo terminą** (gali būti apribojama tol, kol tai yra būtina ir proporcinga nurodytais atvejais);

5) **duomenų subjektų kategorijas**, kurių atžvilgiu ribojimai gali būti taikomi (galės būti apribojamos tik tų duomenų subjektų, kurie yra susiję su Konkurencijos tarybos šio įstatymo ir kitų įstatymų, kurių laikymosi priežiūrą vykdo Konkurencijos taryba, pažeidimų tyrimų ar koncentracijų priežiūros procedūra, teisės).

Taigi pakeitimais siekiama užtikrinti, kad ribojantis asmens teises įstatymo nustatytas teisinis reguliavimas būtų toks, kad sudarytų prielaidas kiek įmanoma įvertinti individualią kiekvieno asmens padėtį ir, atsižvelgiant į visas svarbias aplinkybes, atitinkamai individualizuoti konkrečias tam asmeniui taikytinas ribojančias jo teises priemones, kai jas būtina taikyti. Įstatyme įtvirtinus pagrindines nuostatas dėl tokių teisių apribojimo, šiuo konkrečiu atveju reikia detalizuoti tokių apribojimų įgyvendinimo tvarką. Konstitucinis Teismas 2018 m. gegužės 24 d. nutarime, kalbėdamas apie Konstitucijos saugomas vertybes, tuo konkrečiu atveju – apie ūkinę veiklą, saugomą pagal Konstitucijos 46 straipsnio 1 dalies nuostatas, yra nurodęs, kad pagal Konstituciją, *inter alia*

¹⁷ https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/18-10-30_letter_investigative_activities_eui_gdpr_en.pdf.

konstitucinę teisinę valstybės principą, reguliuojant ūkinę veiklą gali būti priimami įstatymų įgyvendinamieji teisės aktai, kuriais, kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, detalizuojamos ir sukonkretinamos įstatymų normos, reglamentuojamas jų įgyvendinimas. Atsižvelgiant į tai, siūloma nustatyti, kad tokių apribojimų įgyvendinimo tvarką nustatytų Konkurencijos taryba.

12. Patikrinimo metu dar gali būti nežinoma, ar Konkurencijos tarybos įgaliotų pareigūnų norimi paaimti dokumentai ir daiktai, kurie yra reikalingi tyrimui, tikrai turės įrodomąją vertę sprendžiant dėl Įstatymo nuostatų pažeidimo. Konkurencijos tarybos sprendimas dėl konkrečių įrodymų, kuriais yra remiamasi konstatuojant konkurencijos teisės pažeidimą, yra priimamas daug vėliau, kai jau yra surinkta visa tyrimui reikalinga informacija. Atsižvelgus į tai, Projekto 10 straipsniu siūloma patikslinti Įstatymo 25 straipsnio 1 dalies 8 punkto nuostatas – nustatyti, kad Konkurencijos tarybos įgalioti pareigūnai tyrimo metu turi teisę paaimti dokumentus ir daiktus, kurie gali turėti įrodomosios reikšmės.

13. Siekiant ūkio subjektams suteikti daugiau laiko parengti skundus ir taip geriau užtikrinti jų teisę į gynybą, taip pat siekiant skundo padavimo terminą suvienodinti su ABTĮ 29 straipsnio 1 dalyje nurodomu terminu, Projekto 15 straipsniu siūloma Įstatymo 33 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą nutarimų apskundimo terminą pailginti iki vieno mėnesio skaičiuojant nuo Konkurencijos tarybos nutarimo įteikimo dienos arba nuo nutarimo paskelbimo dienos priklausomai nuo to, kuris įvyksta pirmiau.

14. Projekto 19 straipsniu siūloma Įstatymo 38 straipsnį papildyti 6 dalimi, apsaugančia baudų sušvelninimo programoje dalyvaujančius ūkio subjektus, kurie Konkurencijos tarybai yra pateikę draudžiamų susitarimų įrodymus tam, kad galėtų būti atleisti nuo baudos ar jiems bauda sumažinta. Įstatymo 38 straipsnio 6 dalimi būtų įtvirtinama, kad tokių įrodymų pagal baudų sušvelninimo programą pateikimas Konkurencijos tarybai nelaikomas komercinės ar profesinės paslapties ir kitos konfidencialios informacijos atskleidimu ir ūkio subjektui dėl tokių įrodymų pateikimo neatsiranda sutartinė ar deliktinė atsakomybė. Tokia nuostata reikalinga, kadangi ūkio subjektai pagal baudų sušvelninimo programą į Konkurencijos tarybą kreipiasi savanoriškai, o ne vykdydami Konkurencijos tarybos privalomus reikalavimus, todėl tam tikrais atvejais jie dėl tokio įrodymų atskleidimo gali patirti neigiamų padarinių santykiuose su kitais asmenimis.

15. Projekto 24 straipsniu siūloma pakeisti Įstatymo 57 straipsnio 1 dalį ir išbraukti EK iš su SESV 101 ir 102 straipsnių taikymu susijusius ieškinius gaunančių institucijų – palikti tik Konkurencijos tarybą. Apie poreikį šiuo aspektu keisti Įstatymą informavo EK ir nurodė, kad pagal Reglamento 15 straipsnio 2 dalies nuostatas valstybės narės EK turi perduoti kiekvieno nacionalinių teismų rašytinio sprendimo dėl SESV 101 ar 102 straipsnių taikymo kopiją. Taigi, EK turi būti informuojama tik apie galutinius nacionalinių teismų sprendimus, kuriais yra taikomi SESV 101 ir 102 straipsniai, tačiau ne apie gautus šalių procesinius dokumentus, t. y. ieškinį. Pakeitus Įstatymo 57 straipsnio 1 dalį, EK neteks ir CPK 50 straipsnio 2 dalyje numatytų teisių.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Vadovaujantis Teisėkūros pagrindų įstatymo 15 straipsniu ir Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, buvo atliktas numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas. Atlikus vertinimą nustatyta, kad, priėmus Projektą, tikimasi teigiamo poveikio ekonomikai ir konkurencijai, bus sudarytos galimybės veiksmingiau taikyti konkurencijos teisės taisykles ir užtikrinti veiksmingesnę konkurenciją rinkose. Priėmus Projektą taip pat prognozuojamas teigiamas poveikis socialinei aplinkai, regionų plėtrai ir teisinei sistemai. Priėmus Projektą reikės papildomų lėšų, tačiau kartu padidės galimybės išsieškoti Konkurencijos tarybos paskirtas baudas, todėl tai turės reikšmingą teigiamą poveikį valstybės finansams. Neigiamų Projekto pasekmių nenumatoma. Platesnė informacija apie numatomą teisinio reguliavimo poveikį pateikta prie Projekto pridedamoje numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažymoje.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas Projektas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo Nr. IX-904 8 straipsnio 1 dalimi, Projektas įvertintas antikorupciniu požiūriu.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Projektas turės teigiamos įtakos verslui, kadangi veiksmingiau bus taikomos konkurencijos teisės taisyklės ir taip bus užtikrinta veiksmingesnė konkurencija rinkose.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Tokių teisės aktų priimti nereikės, taip pat nereikės pakeisti ar netekusiais galios pripažinti galiojančių teisės aktų.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka lietuvių kalbos normas. Projekto nuostatos, kuriomis yra pildomas Įstatymo 3 straipsnis, apibrėžiantis Įstatyme vartojamas sąvokas, yra pateiktas aprobuoti Valstybinei lietuvių kalbos komisijai.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Projekto nuostatos neprieštarauja Konvencijos nuostatoms ir ES teisei.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Projektą, iki jo įsigaliojimo turės būti pakeisti ar priimti šie teisės aktai:

1. priimtas Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos ir kitų Europos Sąjungos valstybių narių konkurencijos ir kitų kompetentingų institucijų bendradarbiavimo taisyklių patvirtinimo“;

2. pakeistas Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos darbo reglamentas, patvirtintas Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2018 m. vasario 1 d. nutarimu Nr. 1S-10 (2018) „Dėl Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos darbo reglamento patvirtinimo“;

3. pakeistos Draudžiamų susitarimų dalyvių atleidimo nuo baudų ir jų sumažinimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2008 m. vasario 28 d. Nr. 1S-27 „Dėl draudžiamų susitarimų dalyvių atleidimo nuo baudų ir jų sumažinimo taisyklių patvirtinimo“;

4. pakeistos Asmens duomenų tvarkymo Lietuvos Respublikos konkurencijos taryboje taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2019 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 1S-4 (2019) „Dėl Asmens duomenų tvarkymo Lietuvos Respublikos konkurencijos taryboje taisyklių patvirtinimo“.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Papildomų lėšų poreikis atsiras į Įstatymą perkėlus Direktyvos nuostatas, susijusias su Konkurencijos tarybos bendradarbiavimu su kitų ES valstybių narių konkurencijos ar kitomis kompetentingomis institucijomis, kai Konkurencijos taryba kreipsis į kitas ES valstybės narės konkurencijos ar kitas kompetentingas institucijas dėl Konkurencijos tarybos paskirtos baudos ir palūkanų priverstinio išieškojimo. Papildomi asignavimai per 1 biudžetinius metus turėtų sudaryti 21 tūkst. Eur, o per 3 biudžetinius metus – 63 tūkst. Eur.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados
Specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą: „konkurencija“, „konkurencijos teisė“, „Konkurencijos taryba“, „Konkurencijos tarybos tyrimas“, „bauda“, „ūkio subjektas“, „laikinosios priemonės“, „baudų sušvelninimo programa“, „atleidimas nuo baudų“, „baudos sumažinimas“, „supaprastintas prašymas“, „savitarpio pagalba“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai
Kiti pagrindimai ir paaiškinimai nėra reikalingi.

Energetikos ministras,
laikintai einantis ekonomikos
ir inovacijų ministro pareigas

Žygimantas Vaičiūnas

2020-04-15